

NOVI
Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOM

OKTOBER 2017
ŠTEVILKA 63
ISSN 1331 - 548X

JUBILEJ IN DRUŽENJE

Utrinki s 25. obletnice Zveze slovenskih
društev in 14. vseslovenskega srečanja

POGOVOR Z BARBARO RIMAN

Zgodovinarji bi morali bolj poudarjati
primere sodelovanja iz preteklosti

LJUBLJANSKI ZMAJ

Juraj Zaninović, hrvaški oče
simbola slovenske prestolnice

MANJŠINSKI VSAKDAN

Slovenci prezrti v vladnem
dokumentu o manjšinah

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Dogovor je temelj, drugače ne more biti
3 Kaj najbolj povezuje Slovence in Hrvate?
4 Če bi nam politiki prisluhnili in delili našo energijo, bi bilo vsem bolje!
6 Frančiškanski brat Ambrož, hrvaški Chagall slovenskega rodu
6 Poklon Plečnikovemu ustvarjanju na Hrvaškem
7 Po sledih baročnega slikarstva v Mengšu
8 Utrinka s poletnega in jesenskega druženja
9 Pred nastopom v zagorski katedrali tudi malo grajskega šarma
10 Ivica Ivanović: Prizadevam si za ravnovesje v zboru
11 Od Maribora do Čateža: to se ne sme pozabiti
11 Prva popoletna prva petka
11 V visoki hitrosti h koncu leta

NOVICE IZ DOMOVINE

- 12 Po arbitražni sodbi besedna vojna in pat položaj
12 Predsednik Slovenije: Pahor ali Šarec?

POGOVARJALI SMO SE

- 13 Barbara Riman: Zgodovinarji bi morali bolj poudarjati povezanost med narodom

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 15 Slovenci v pomembnem vladnem dokumentu le omenjeni
16 Poletje v znamenju klekljaric in čipke
16 Tako je bilo v Splitu pred 25 leti
17 Septembrska delovna vnema v Istri
17 Poletje v znamenju poezije
18 Ladja knjigarna - ladja kuhinarke 2017
18 Ajda in Kombinatkne ustvarile prečudovit glasbeni večer
18 Za poslastico pa slovenska in japonska pesem!

- 20 Folkloristi Bazovice na prireditvi Dobrodošli doma
20 Po poteh naših rojakov na avstrijskem Koroškem
21 Za deseti rojstni dan: vzorčna kmetija v Prezidu
22 Boris Grželj: Naš naslednji cilj je slovenščina v bužetski srednji šoli
22 Kronika dogodkov v vzhodni Slavoniji
23 Slovenski dnevi: za uvod razstava in glasbeni program
23 Poslovil se je steber Bazovice Slavko Arbiter
24 Skrb za manjšine v Vukovarju in Subotici

MATERINŠČINA

- 24 Povabilo k branju romana, kratkih zgodb in biografije
25 Kako se znajti med toliko besedami!
25 To smo mi, hrabri učenci slovenščine
25 Ulica Josipa Kotnika

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 26 Juraj Zaninović – otac ljubljanskog zmaja i najpoznatijeg ljubljanskog mosta
27 Ali ste vedeli....

KULTURNA OBZORJA

- 27 Filmska umetnost povezala slovenske in hrvaške ustvarjalce
28 Nagrada tudi za ljubljanske lutkarje

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

- 29 Mihael Vamberger - starješina Pokupskog sokola u Karlovcu

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 29 Pregovori so zaklad ljudske modrosti
30 O ratkapah ali Lepota je v očeh opazovalca
30 Mobilni telefoni. Tišina. Nihče ne govori z nikomer.
31 Ljubezen gre skozi želodec: po Prekmursko

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba
in **Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb**
s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske
in **Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.**

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Maria Bahun, Stanka Herak, Polona Jurinić, Irena Pavlović, Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom
Masarykova 13/1, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci.hr

Slika na naslovnici:
Skupinska fotografija pred zagrebškim hotelom Panorama v spomin na 14. vseslovensko srečanje na Hrvaškem in slovesnost ob 25. obletnici ustanovitve Zveze slovenskih društev na Hrvaškem.
Foto: Antun Bukovec

Dogovor je temelj, drugače ne more biti

Petindvajset let spremeni otroka v mladeniča, mladeniča v treznega moškega in treznega možaka v otročjega starca. Povsem drugače je z našo Zvezo slovenskih društev. Otroška leta smo preprosto izpustili. V hipu smo morali postati trezni in odgovorni. Mnogo treznejši in odgovornejši kot državi, s katerima nas povezujeta potni list in kulturna samobitnost, ki se ji pravi slovenstvo. Kajti nam je bilo v hipu jasno, da je le dogovor temelj obstoja in razvoja naše krovne organizacije.

Tako smo se pred 25 leti dogovorili, da se tri delujoča slovenska društva na Hrvaškem in sicer v Zagrebu, na Reki in Splitu povežejo in ustanovijo Zvezo. Danes združujemo vseh šestnajst društev iz vseh krajev Hrvaške. Dogovorili smo se, da prvotni sedež z Reke preselimo v Zagreb, dogovoril smo se za spremembo imena in tako nismo več Zveza Slovencev, temveč Zveza slovenskih društev. Dogovorili smo se, kakšna bo strategija odnosov do Slovenije in Hrvaške. Soglasno smo se dogovorili, da je naše temeljno poslanstvo ohranitev maternega jezika, slovenske narodnostne samobitnosti in kulturne dediščine ter krepitev dobrih odnosov z večinskimi narodom. Verjamem, da bo tako

tudi v prihodnje. Drugače ne more biti. Sicer nas preprosto ne bo!

Lepo nam je, ko smo skupaj. Lepo, ko pojemo, igramo, plešemo, beremo, slikamo...Toda Zveza društev je hočeš nočeš tudi politika, čeprav se nikoli nismo želeli ukvarjati z njo. Vsi vemo, kaj je politika in zato nismo nikoli bili in ne smemo biti njen talec. Od drugod se ne da urejati stvari, ne vsiljevati pogledov in rešitev. Recimo, povsem nerazumno je, da smo Slovenci na Hrvaškem razdeljeni na zamejce in Slovence po svetu. S tem se nismo nikoli sprijaznili in tega, seveda, ne bomo nikoli sprejeli. Zavedamo se, da je težko Slovencu v Sloveniji, posebno če se ukvarja s politiko, ki jo ne razume, razumeti Slovenca

na Hrvaškem, Koroškem, Avstriji, Italiji, Čilu, Kanadi ... Prva naloga politike pa je, da razume ali vsaj skuša razumeti.

In na koncu bistvo: kdo pravzaprav smo? Zakaj smo Slovenci in če sploh smo? V luči globalizacije, tihega odmiranja nacionalnih držav je vse bolj jasno, da je le še kulturna identiteta temelj narodove samobitnosti in bit obstoja. In to je intimno vprašanje vsakega od nas. Je kot ljubezen in strah pred smrtjo. Močno v sebi čutimo to bit, čeprav vse življenje pijemo hrvaško vodo, dihamo hrvaški zrak, hodimo po hrvaški zemlji. In temu se pravi slovenstvo.

Darko Šonc

(iz govora ob 25. obletnici Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, 7.10.2017)

Anketa

Kaj najbolj povezuje Slovence in Hrvate?

V dneh, ko zopet poslušamo, kaj vse ločuje Slovenijo in Hrvaško in o čem vse se prepirata državi, smo na vseslovenskem srečanju v Zagrebu 7. oktobra v anketi za Novi odmev preverili, kaj vse imamo skupnega in kaj nas najbolj povezuje.

Frida Biščan: »Tako Slovenci kot Hrvati radi pojemo, oboji imamo radi veselo družbo, ob tem dobro kapljico in hrano. Če pogledamo nazaj v zgodovino, lahko rečemo, da smo dobri sosedje. To občutim tudi sama, saj se na karlovškem območju Slovenci in Hrvati res dobro razumemo in si tudi pomagamo, če je treba.«

Marjana Mirković: »Sosednja naroda povezujejo skupna zgodovina, življenje v skupni državi, družinske in najrazličnejše druge vezi, podobnosti v razvoju po osamosvojitvi, pa še sporazumeta se lahko brez prevajalcev! Lahko bi dodala še obilico nesposobnih politikov na obeh straneh, ki pa tem vezem, kot je na srečanju 7. oktobra lepo povedal **Darko Šonc**, ne morejo do živga. Na srečo.«

Mirko Butković: »Imamo skupno zgodovino, tradicionalno dobrososedske odnose, Jadransko morje. Samo pogledjte, koliko je sodelovanja v kulturi. Res pa je, da ga je bilo včasih še več. Slovenci zelo radi hodijo na naše morje, mi pa malo manj k njim v hribe. Moške povezuje tudi, da radi spijemo kaj dobrega. In težko bi rekli, kdo spiše več, Slovenci ali Hrvati.«

Marija Maržić, Lucia Sinčić, Amalija Volk: »Že od malih nog hodimo eni k drugim, ali na obiske k prijateljem ali pa k sorodnikom. Imamo podobne običaje, praznike, vero, in kot je razvidno na vseslovenskem srečanju, oboji imamo radi glasbo, ples in druženje. Tudi naši prijatelji Hrvati so enakega mnenja. Še kako smo si podobni.«

Marijan Husak: »Zdi se mi, da nas najbolj povezujeta turizem in Jadransko morje. Slovenci že desetletja – kaj desetletja, stoletja! – hodijo na hrvaško morje, in vem, da se tam dobro počutijo. Enako kot gremo mi radi v slovenske hribe. Potem so tu še sorodstvene vezi in seveda glasba in ples, ki ne poznata ovir in se še kako dobro razumemo.«

Anketa in foto: Agata Klinar Medaković

Praznično druženje

Če bi nam politiki prisluhnili in delili našo energijo, bi bilo vsem bolje!

Več sto Slovencev je 7. oktobra napolnilo ploščad pred zagrebškim hotelom Panorama; skupinsko fotografiranje (ovekovečeno na naslovnici) je bilo uvod v proslavo 25. obletnice Zveze slovenskih društev in prešerno druženje na 14. vseslovenskem srečanju na Hrvaškem.

Ko sta nam odlična sopranistka **Anja Žabkar** in basist **Miha Bole** zapela pesem Dan ljubezni, smo že vedeli, da je pred nami še en prav takšen dan, za katerega si bomo želeli, da »ne mine nikdar«.

Uvodoma je spregovoril dolgoletni predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**. V zelo čustvenem govoru je poudaril, da smo Slovenci in Hrvati močno povezani in kako pomembno je, da politična elita prisluhne težavam, ki jih imamo kot pripadniki manjšine.

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc** nas je spodbudil k nadaljnjemu enotnemu delovanju.

Besedam o pomembnosti dobrih odnosov med Slovenijo in Hrvaško so prisluhnili tudi pomembni gosti, ki so se nam pridružili na slovesnosti v polni dvorani Kaptol. Na fotografiji z leve: **Olga Tkalčec, Rudi Merljak, Robert Kojc, Cveto Šušmelj, Eizabeta Knorr, Aleksandar Tolnauer, Darko Šonc, Milan Bandić, Smiljana Knez.**

Zelo smo bili ganjeni, ko je predsednik Sveta za narodne manjšine pri hrvaški vladi **Aleksander Tolnauer** Zvezi slovenskih društev podelil priznanje za izjemen prispevek pri spodbujanju manjšinske kulture in nacionalne dediščine.

V imenu predsednika Republike Slovenije nas je pozdravil **Boštjan Žekš**, nekdanji minister za Slovence v zamejstvu in po svetu. Duhovito je spomnil, da se naklonjenost rojakom zunaj slovenskih meja pogosto izraža v besedah, manjkrajt pa v denarnici.

Ni nam bilo težko občutiti besedilo pesmi Nad mestom se dani, ki so jo prepričljivo izvedli **Sandro Vešligaj** na klaviaturah ter **Alen Bellulo** in **Tomo Divić** na kitari (z leve). Na desni povezovalka programa **Eva Ciglar**, ki je vlogo gostiteljice odlično opravila.

Slovenska ljudska pesem Kje so tiste stezice v izvedbi **Tamare Povrh** na pianinu in tenorista **Marija Krniča** je omehčala naša srca, ko nas je popeljala po poteh naših babic in dedkov.

Vrhunec je prireditev doživela, ko je **Daniel Šimek** ob igranju na pianino zapel pesem Slovenija, od kod lepote tvoje..., več sto glasov pa je pritegnilo: ... pozdravljamo te iz srca in srečni tu smo doma. Dvorana je bila na nogah, kot bi peli himno, čustva, ki so nas preplavila, je težko opisati z besedami.

Z nami se je - v družbi pristojnega ministra Gorazda Žmavca - veselila tudi veleposlanica na Hrvaškem **Smilja Knez**, ki nas ves čas podpira in je tudi v govoru potrdila vero v nas.

Vseslovensko srečanje med nami vsako leto splete še bolj trdne vezi, rojevajo se nova prijateljstva. Za spomin pa nam ostajajo prizori čistega veselja.

Ženska energija: **Marjeta Trkman Kravar, Agata Klinar Medaković, Tanja Borčič Bernard, Barbara Riman, Irena Šonc** in **Nina Reindl** (z leve).

Večerja, klepet, veselje in petje ter ples ob poskočni glasbi, tudi v razposajenih vlakcih, so zaznamovali preostanek dneva, ko so se v dvorani pomešali člani vseh 16 slovenskih društev na Hrvaškem. Večkrat smo pomislili: če bi nam politiki prisluhnili in delili našo energijo, bi bilo vsem bolje!

Ne le obiskovalcem, tudi glasbenikom iz ansambla Florijan je bilo vroče ob energični zabavi.

Marjeta Trkman Kravar, jpt
Vse foto: Antun Bukovec 📷

Frančiškanski brat Ambrož, hrvaški Chagall

Na otoku Rabu, biseru Jadrana, so se 16. septembra zbrali častilci frančiškanskega brata Ambroža Testena. Na dan zavetnice Raba sv. Evfemije in na dan, ko se je nebo zaradi obilnega dežja spustilo na zemljo, so se spomnili 120. obletnice rojstva tega slikarskega samouka.

Oživiljenju in slikarskem opusu Ambroža Testena (31. avgust 1897, Loka pri Mengšu–7. januar 1984, Zadar) so spregovorili p. **Ivan Gavran**, gvardijan frančiškanskega samostana v Kamporju, umetnostna zgodovinarica **Margarita Sveštarov Šimat**, avtor dveh monografij o Testenu **Ive Šimat Banov**, ravnateljica Hrvaškega muzeja naivne umetnosti iz Zagreba **Mira Francetić Malčić**, patra **Viktor Papež** z Brezije in **Mate Polonijo** iz Crikvenice ter **Polona Jurinić**. Predstavljena je bila nova knjiga o Testenu, in sicer literarni esej patra **Bernardina Škunce** iz Splita z naslovom Testen, slikarska igrivost mirnega fratra. Besedilo v knjigi je prevedeno tudi v slovenščino in nemščino. Monografija je izšla v sodelovanju samostana sv. Evfemije iz Kamporja, Hrvaškega muzeja naivne umetnosti v

Zagrebu in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb.

Viktor Papež je med drugim povedal, da je Testen s svojo domovino ostal povezan tudi preko branja poezije duhovnika Simona Gregorčiča, goriškega slavčeka, in največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna. O umetnikovem življenjskem krogu pa dejal: »Iz idilnega kraja, obdanega z smrekovimi gozdovi, je fra Ambroža usoda, ali bolje Božja volja, popeljala na lepo dalmatinsko obalo, kjer diši po oljkah, borih in čisti morski vodi, šepet gozdov v Loki pa nadomesti šumenje morskih valov...«

Polona Jurinić sem obudila spomin na

Polona Jurinić (v sredini): »Frančiškanski brat Testen je bil hrvaški slikar slovenskega rodu, ki je v Sloveniji premalo znan.«

»odkritje« Testena ob pisanju knjige Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti in pripravo razstave Testenovih del v Slovenskem domu leta 2013, ko so bila na ogled dela iz fundusa galerije frančiškanskega samostana sv. Evfemije v Kamporju (o tem smo pisali v Odmevu št. 52). Pogovor o umetniku, spominih nanj,

Arhitektovo leto

Poklon Plečnikovemu ustvarjanju na Hrvaškem

Z izjemno dobro obiskanim predavanjem dr. Petra Krečiča in razstavo o Plečniku na Brionih so se 18. oktobra v zagrebškem Hrvaškem muzeju arhitekture HAZU nadaljevali Plečnikovi dnevi, ki so se začeli junija v organizaciji Slovenskega doma in SSNM MZ ter v sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom na Hrvaškem.

Predavanje dr. Petra Krečiča, enega največjih poznavalcev ustvarjalnega opusa Jožeta Plečnika je bilo osredotočeno na arhitektov poskus »mediteranizacije« Ljubljane. S pomočjo skic in načrtov je predavatelj podrobno opisal razvoj

Ljubljane - od rimske Emone do Plečnikovega mesta z arhitekturnimi spomeniki, kakršno je Tromostovje. Predstavil je arhitektovo uporabo mediteranskih elementov in njihov vpliv na podobo Ljubljane.

Akademik **Andrija Mutnjaković** je predavanje označil za veliko osvežitev in izrazil upanje, da bo predavatelj s strokovnim prispevkom nove razsežnosti Plečnikovega opusa predstavil tudi hrvaškemu akademskemu krogu.

Predavanju je sledilo odprtje razstave Plečnik na Brionih, ki sta jo pripravila Plečnikova hiša in rokopisni oddelek Narodne in univerzitetne knjižnice Ljubljana, ki je gradivo pridobil z dragoceno donacijo dr. Lojzeta Gostiše. Razstava razkriva izvirne načrte paviljona in fotografije Plečnikovih obiskov Brionov, ki jih javnost do letos ni poznala. Med temi fotografijami so tudi zadnji Plečnikovi portreti, posneti jeseni 1956. Te fotografije so bralci Novega odmeva sicer lahko videli v 61. številki našega glasila. Posebno dragoceno je osebno pričevanje dr. Gostiše o okoliščinah, ki so botrovale izvedbi tega projekta, ki predstavlja simbolični Plečnikov testament.

PLEČNIKOV DNEVI
18. oktober 2017, ob 18.00, sredo
Hrvaški muzej arhitekture HAZU
ul. Ivana Gorana Rončevića 37, Zagreb

Predavanje prof. dr. Petra Krečiča
Ljubljana - mediteranizacija Ljubljane

Odprtje razstave Plečnik na Brionih, ki je nastala v sodelovanju Plečnikove hiše in rokopisnega oddelka Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, z oddelkom Plečnik na Hrvaškem
Razstava bo na ogled do 30. novembra 2017, vsak dan od 10 do 16 ure.

PLEČNIKOV DANI
18. listopada 2017, u 18.00 h, srijeda
Hrvaški muzej arhitekture HAZU
ul. Ivana Gorana Rončevića 37, Zagreb

Predavanje prof. dr. Petra Krečiča
Ljubljana - mediteranizacija Ljubljane

Odprtje izložbe Plečnik na Brionih koje je nastala u suradnji Plečnikove kuće i rukopisnog odjela Narodne i sveučilišne knjižnice u Ljubljani, u slobodnom Plečnik na Hrvaškem
Izložba će biti na ogled do 30. studenoga 2017, svakim danom od 10 do 16 sati.

Pomočnik hrvaške ministrice za kulturo Davor Trupković, državna sekretarka s slovenskega ministrstva za kulturo Damjana Pečnik, predsednik Slovenskega doma in SSNM MZ Darko Šonc, vodja Hrvaškega muzeja arhitekture HAZU, akademik Andrija Mutnjaković, slovenska veleposlanica na Hrvaškem Smiljana Knez (z leve).

knjigi in slikarstvu je povezoval župnik **Anton Šuljić** iz Zagreba. Dogodek so popestrili glasbeni vložki zakoncev **Snježane** in **Davorja Demarin**.

Deževen rabski dan

Popoldne je bila v frančiškanskem samostanu v cerkvi sv. Evfemije maša, ki jo je daroval provincial frančiškanske province sv. Jeronima v Dalmaciji in Istri p. **Andrija Bilokapić** ob koncelebraciji enajstih duhovnikov. Med njimi sta bila tudi Viktor Papež in **Tadej Strehovec**, generalni tajnik Slovenske škofovske konference in tajnik Slovenske frančiškanske province sv. Križa v Ljubljani. Mašo je spremljal zbor Shalom

Pozdravne besede gostitelja p. Ivana Gavrana, gvardijana frančiškanskega samostana sv. Evfemije v Kaporju. Obe foto: akm

Plečnik - srednjeevropski arhitekt

Državna sekretarka s slovenskega ministrstva za kulturo **Damjana Pečnik**, ki je odprla razstavo, je dogodke pospremila z besedami, da »Plečnik ni samo slovenski umetnik, ampak v enaki meri tudi hrvaški, avstrijski in češki...«, z eno besedo: srednjeevropski umetnik.« Pomočnik hrvaške ministrica za kulturo **Davor Trupković**, ki je tudi sam arhitekt, pa je dodal, da je Plečnik s svojimi stvaritvami ne le vplival na srednjeevropsko arhitekturo, ampak jo na določen način tudi sam oblikoval. Ob tem je izrazil pričakovanje, da se bodo slovensko-hrvaški odnosi na področju ohranjanja snovne in nesovne dediščine le še poglobljali.

Pozdravne besede kustosinje Hrvaškega muzeja arhitekture Maje Kučan, v družbi dr. Petra Krečiča.

iz Pulja. Po njej je v samostanu (ki je bil dopoldne še potopljen od silnega dežja) potekalo tradicionalno žeganje ob godu sv. Evfemije. Druženje so spremljale pesmi klape Sozal ter zborov Evfemija in Shalom. Pred mašo smo tajnica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb in urednica Novega odmeva **Agata Klinar Medaković**, oba gosta iz Slovenije in avtorica tega poročila obiskali spominsko pokopališče Slovencev iz fašističnega taborišča v Kaporju. Ob branju imen slovenskih žrtev, sprehodu po kompleksu in obisku simbolične kapele z mozaiki Marija Preglja sta patra opazila, da ni nikjer križa, ki je simbol krščanstva.

Polona Jurinić

»Občasno«, pravi fra Ambrož, »me prevzame domotožje, svojo Slovenijo nosim v srcu. Moje misli, neredko prežete s čustvi, so bile usmerjene k mojemu rojstnemu kraju, Loki pri Mengšu. Spomin na dom v moji duši ni nikoli zbledel.« (Iz knjige Testen, slikarska igrivost mirnega fratra, ki si jo lahko sposodite v knjižnici Slovenskega doma).

Razstava bo v Hrvaškem muzeju za arhitekturo HAZU na ogled do 30. novembra, potem pa bo pot nadaljevala po drugih hrvaških mestih, kjer domujejo slovenska društva. V ta namen smo slovensko besedilo, ki spremlja razstavo, prevedli v hrvaščino. Obiskovalci si bodo lahko ogledali tudi kratek dokumentaren film, v katerem dr. Lojze Gostiša obuja spomine na sodelovanje s Plečnikom in njegove javnosti premalo znane ali pozabljene opuse. Slovenski dom in SSSNM MZ sta kot dodatek k razstavi prispevala dodatne panoje Plečnikovi realizirani in nerealizirani projekti na Hrvaškem, ki jih je pripravila **Polona Jurinić**.

Agata Klinar Medaković

Med številnimi obiskovalci so bili akademiki, ugledni arhitekti, študenti arhitekture, predstavniki mestnega urada za kulturo, izobraževanje in šport, pripadniki slovenske skupnosti in drugi. Vse foto: Antun Bukovec

Ekскурzija

Po sledih baročnega slikarstva v Mengšu

V okviru naravoslovne delavnice **Moja dežela sem s člani Sveta slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb 30. septembra obiskala rojstni kraj najbolj uspešnih baročnih slikarjev na Slovenskem – očeta Franca in njegovega sina Andreja Krištofa Jelovška. Oba sta znana tudi po ustvarjanju na Hrvaškem, v Samoborju in Zagrebu.**

V spremstvu **Janeza Škrlepa**, direktorja Mestnega muzeja Mengeš, ki je bil ves dan naš izvrsten vodnik, smo si najprej ogledali grad Jablje, ki predstavlja eno prvih uspešnih celovitih prenov grajske arhitekture v Sloveniji. Tukaj smo imeli priložnost videti grajsko dvorišče in nekdanjo grajsko jedilnico v prvem nadstropju, kjer smo uživali v pogledu na bogato poslikane stene in okenska ostenja, delo Franca Jelovška.

V Loki pri Mengšu smo obiskali sorodnike slovenskega slikarja samouka Janka Testena, rojenega v tem kraju, od koder je pri 16. letih odšel v sa-

V lepo obnovljeni baročni cerkvi sv. Petra, ki je bila sezidana leta 1729, se blešči glavni oltar, stvaritev baročnega freskanta in slikarja Franca Jelovška. Po mnenju poznavalcev spada med najlepše lesene baročne oltarje na Slovenskem. Foto: akm

mostan v Zadar in kot frančiškanski brat deloval v številnih dalmatinskih samostanih. Umrli je leta 1984 v Zadru. V Novem odmevu redno spremljamo razkrivanje Testenove zapuščine. Na prejšnji strani te številke poročamo o novi knjigi o Testenu.

Odpeljali smo se še v Mengeš, do spomenika in rojstne hiše Franca Jelovška, ki je nekoč bila stara mežnarija, danes pa sta v njej Mestni muzej Mengeš in Galerija mežnarija, v kateri smo si ogledali razstavo del slovenskega arhitekta in oblikovalca **Janeza Suhadolca**. Zraven smo si ogledali tudi župnijsko cerkev sv. Mihaela, znotraj katere sta krstilnica in spovednica, ki sta nastali po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika. Zelo zanimivo je bilo videti, da zvonik stoji ločeno od cerkve in je ostanek protiturškega tabora.

valca **Janeza Suhadolca**. Zraven smo si ogledali tudi župnijsko cerkev sv. Mihaela, znotraj katere sta krstilnica in spovednica, ki sta nastali po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika. Zelo zanimivo je bilo videti, da zvonik stoji ločeno od cerkve in je ostanek protiturškega tabora.

Člani SSNM MZ pred spomenikom Franca Jelovška, tik ob njegovi rojstni hiši v Mengšu. Foto: akm

Glavarjeva in Plečnikova zapuščina

Za konec smo se odpeljali še do Komen-de in si ogledali bogato knjižnico pomembnega komendskega župnika Petra Pavla Glavarja, ki je slovel kot izvrsten pridigar. Pogosto je obiskoval župljane in jih učil boljšega kmetovanja in gospodarjenja, pomembno področje njegovega dela je bilo tudi čebelarstvo. Po ogledu Glavarjeve knjižnice smo se sprehodili še do cerkve sv. Petra, ki slovi po bogatem baročnem oltarju in prižnici, izdelanih

Duhovna sekcija A. M. Slomšek

Utrinka s poletnega in jesenskega druženja

Člani duhovne sekcije in zbora A. M. Slomšek smo pred odhodom na počitnice preživeli lep junijski dan v Posavju, po dveh mesecih pa se prvič spet srečali pri pevskih vajah in nato na maši v Prekmurju.

Za zaključek prvega polletja smo 18. junija obiskali Videm ob Savi ter v župnijski cerkvi svetega Ruperta zapeli pri maši, po njej pa pripravili še kratek koncert Slomškovich pesmi. Cerkev in župnija letos slavita pomemben jubilej: 850-letnico prve pisne omembe svetišča v Posavju, posvečenega sv. Rupertu, opatu in škofu iz Salzburga. Današnja cerkev sv. Ruperta je bila zgrajena med letoma 1893 in 1897, na ostankih ruševin nekdanje baročne zgradbe.

Bili smo delček skupnega veselja

Na dan našega obiska so v tej zelo lepi cerkvi krstili štiri otroke. Tudi oni so skupaj z družinami in drugimi verniki prisluhnili našemu petju po maši. Lepo je,

kadar lahko razveseliš ljudi, da se zadovoljni razidejo po nedeljski maši in druženju, in si tudi sam delček tega doživetja – skupnega veselja in umirjenosti.

Po maši in nastopu smo bili povabljeni na pogostitev k sestram na Resi in duhovniku Robertu Smodišu. Nune so nam postregle z domačim pecivom, sokovi, vinom, vodo in prijaznimi besedami. Sestre frančiškank brezmadežnega spočetja so del črnogorske province s sedežem na Cetinju, v hiši s posestvom na Resi pa živijo samostansko življenje od leta 1970. V samostanu običajno živi osem sester, z njimi pa je tudi hišni duhovnik Robert Smodiš.

Po kratkem ogledu samostanskega vrta in kapelice Sv. Jožefa na vrhu hribčka smo za-

peli še nekaj pesmi, nato pa se odpravili v gostilno Pečnik, kjer nas je pričakalo kosilo, da smo lahko nadoknadili kalorije, ki smo jih porabili s petjem. V Zagreb smo se vrnili bogatejši za nekaj lepih trenutkov.

Slomškova nedelja v Bakovcih

Po počitnicah smo se prvič sešli na prvi septembrski dan. Na pevski vaji smo najprej pogledali drug drugega in ugotovili, da smo mi – mi, nato pa uravnali glasove in skupaj z zborovodjem prof. **Vinkom Glasnovičem** naredili načrt petja za novo sezono. Že dva dni pozneje, 3. septembra, smo se zbrali na prvi popočitniški slovenski maši v cerkvi Ranjenega Jezusa v Ilici, ki jo je vodil naš duhovnik iz Krškega Robert

Člani duhovne sekcije z duhovnikom Robertom Smodišem. Foto: VK

Pevski zbor A. M. Slomška. Foto: Sandra Degrada

po skicah Franca Jelovška, kar dokazuje, da ni bil samo dober freskoslikar. Zvedeli smo tudi, da se pod glavnim oltarjem v kripti nahajajo posmrtni ostanki – relikvije mučenca sv. Urbana, pripeljani iz Rima.

Veliki arhitekt Jože Plečnik je tudi v Komendi zapustil kar nekaj svojih stvaritev. Naredil je načrte za tabernakelj v cerkvi sv. Petra, urejal pa je tudi trg pred cerkvijo. Tja je postavil spomenik padlim v prvi svetovni vojni. Nanj je dal zapisati misel „Molimo za zdravo pamet“, ki je še kako aktualna v vseh časih.

S potepanja po mengeškem kraju smo se v Zagreb vrnili polni lepih vtisov in novih znanj, vendar nam je ostalo toliko nerazkritih zanimivosti, da se bomo še vrnili v ta prijazen kotiček Slovenije!

Marjeta Trkman Kravar

V Bakovcih so nas domačini zelo lepo sprejeli. Foto: Vinko Lukač

Smodiš. Na njegovo povabilo smo se na Slomškovo nedeljo, 24. septembra odpravili v njegove rodne Bakovce pri Murski Soboti, v tamkajšnjo župnijo svete Ane, ki je bila ustanovljena leta 1981, potem ko so tam zgradili novo cerkev. Slovesno jo je posvetil škof dr. **Franc Kramberger** na Anino nedeljo leta 1985. Pred tem je naselje Bakovci več kot 900 let pripadalo soboški župniji.

Na krajšem nastopu pred mašo v cerkvi sv. Ane smo zapeli nekaj pesmi s Slomškovim besedilom. Peli smo tudi med mašo, ki jo je v polni cerkvi vodil domači župnik Franc Zorec. V Bakovcih smo bili zelo pristrčno sprejeti. Po maši smo spremljali tudi tradicionalno slovesnost blagoslovitve traktorjev, traktoristov in vseh kmečkih del. Tudi tam je zvenela naša pesem. Nato smo z domačini spili kozarček in poskusili njihove dobrote, nato pa se odpravili v gostilno Šinjor v Martijance, od koder smo siti in zadovoljni odšli domov.

Mira Bahun

V dvorišču gradu Veliki tabor. Foto: Božena Pavlič

Pevski zbor Slovenski dom

Pred nastopom v zagorski katedrali tudi nekaj grajskega šarma

Z veseljem smo sprejeli povabilo za sodelovanje na srečanju pevskih zborov Krapinsko-zagorske županije v Pregradi 1. oktobra. Na koncertu vsako leto nastopi zbor iz Slovenije, letos smo slovenske pesmi zapeli mi. In pred tem skočili še v Veliki tabor.

Zahodno od Pregrade, v bližini Desiniča, na enem od zagorskih bregov stoji srednjeveški grad Veliki tabor. S **Cvijeto** sva pripravili načrt za obisk gradu. Ker je več pevcev starejših kot mlajših, in da ne bi do gradu po strmi poti hodili peš, je bilo treba najeti primeren avtobus. Opozorili so me, da avtobus z dvema osema pripelje do grajskih dveri, s tremi osmi pa ne. Pojma nimam, kaj to pomeni, pomembno je, da smo izbrali pravega.

Bil je lep, sončen nedeljski dan, kot naročen za izlete. Ena ura vožnje do Desiniča in potem po ozki poti po nekaj serpentinah, da je avtobus kar malo zazibalo, in prispeli smo na cilj. Pričakala nas je **Nives Čurković**, muzejska tehničarka, ki

nas je popeljala po gradu, čeprav ta dan ni bilo vodenih ogledov. Kot je povedala, ji ni težko delati z ljudmi. Z zanimanjem smo prisluhnili njenim besedam. Srednjeveški grad, danes spomenik prve kategorije, je preživel več plemiških družin, najdlje se je obdržala družina Rattkay. Lastniki so se menjali, grad pa je do nedavnega propadal. Služil je različnim namenom. V 20. stoletju je bil zapor, sirotišnica, sušilnica mesa, skladišče kmetijske zadruge. Po končani obnovi leta 2011 mogočno kraljuje z vrha Huma Košničkega. Pohištvo je v glavnem odneseno, a smo si lahko ustvarili podobo življenja plemstva, kmetov in služabnikov v gradu in okolici. Najzanimivejša je bila legenda o Veroniki Deseniški (o kateri smo že večkrat pisali v Novem odmevu, saj se navezuje na zgodovino grofov Celjskih). Po ogledu še nekaj fotografij za spomin, nato pa pot pod noge, v avtobus in proti Pregradi.

V imenu društva je zahvalo prejela vodja zbora Stanka Herak. Foto: Mira Bahun

Nastop v zagorski katedrali

Srečanje, ki ga ob svetovnem dnevu zborovskega petja tradicionalno pripravlja Skupnost ljubiteljskih kulturno-umetniških društev Krapinsko-zagorske županije, je potekalo v

cerkvi Vnebovzjetja Blažene Device Marije, ki ji zaradi mogočnosti pravijo kar zagorska katedrala. V njej so tudi stare orgle iz zagrebške katedrale. Cerkev se je do začetka koncerta ob 16. uri napolnila s pevci in domačini, ki radi prisluhnejo zborovskemu petju. Prisluhnili smo 15 vokalnim skupinam in zborom. Naš zbor je zagorskemu občinstvu zapel tri slovenske pesmi: Eno samo tiho rože, Nocoj pa, oh nocoj in Tam sem jaz

doma, in si prislužili aplavz kot se spodobi, glasen in dolg. V imenu gostiteljev je predsednica KUD Pregrada **Slavica Vidaček** poudarila, da je srečanje ena redkih priložnosti, ko so nastopajoči zbori v ospredju. Pregrajski župan **Marko Vešligaj** pa je dejal, da zborovsko petje povezuje ljudi in si tudi zato zasluži veliko pozornost. Oba sta izpostavila pomen mednarodnega sodelovanja. Po koncertu je **Boris Roman Blažinič** v

imenu organizatorjev vsem sodelujočim podelil zahvalnico. V sproščenem druženju po koncertu sem srečala nekdanjo sodelavko **Danijelo Barič**, ki zdaj živi v Pregradi in je zelo aktivna upokojenka. Ponosna je na koncert v Pregradi. Posebej ji je všeč, da se družimo, veselimo in ne razmišljamo le o boleznih in slabih novicah. Upam, da se naslednje leto ponovno srečamo!

Stanka Herak 🗨️

5 vprašanj, 5 odgovorov

Ivica Ivanović: Prizadevam si za ravnovesje v zboru

Bil je deževen dan, kot ustvarjen za kramljanje ob kavici. Ivici Ivanoviću, zborovodji pevskega zbora Slovenski dom sem za Novi odmev zastavila pet vprašanj. Povod: priznanje za petletno vodenje zbora na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični in Gallusovo priznanje za petletno zborovsko delovanje.

Ivica Ivanović, zborovodja MePZ Slovenski dom.

1. Kaj je največji izziv pri vodenju našega zbora?

Prizadevam si, da bi mešani štiriglasni zbor napredoval. Kot vsak zborovodja, imam tudi sam svoj način dela: osredotočam se na postavitev glasov in intonacijo, saj pojemo a capella. Včasih se malce prilagajamo publiki, za nastop na Zrinjencu smo na primer peli slovenske pesmi ob spremljavi harmonike in matrice, vendar pa je bistveno štiriglasno petje. Imam kar nekaj zamisli, ki bi jih rad uresničil. Pri tem pa menim, da repertoar ne sme biti preobširen. Zadovoljen sem, ker je vzdušje v zboru dobro; tudi sam si prizadevam za neko ravnovesje.

2. Kaj vas je pripeljalo v Slovenski dom?

Rad vodim zbor. Preden sem prišel v Slovenski dom, na priporočilo Ane Marije Šimunović, ki je bila kratek čas zborovodja pri vas, sem vodil zbor v glasbeni šoli. Eden od pogojev je bil znanje slovenščine, ki ga v precejšnji meri iz-

polnjujem, saj sem bil 10 let zaposlen v Novem mestu, 2 leti pa v Brežicah.

3. Lahko še kaj več poveste o sebi?

Rodil sem se leta 1968 v Zagrebu, kjer sem končal srednjo glasbeno šolo in glasbeno akademijo. Moj instrument je harmonika. Hotel sem se izpopolniti in sem začel študirati na Akademiji za harmoniko v Pulju, vendar se mi ob delu – takrat sem bil zaposlen v Sloveniji – ni izšlo. Pri 35 letih pač ni mogoče študirati tako, kot takrat, ko jih imaš 17. Poklicno pot učitelja sem začel na zagrebških osnovnih šolah Ivana Cankarja in Jureta Kaštelana, potem sem, kot že rečeno, služboval v Novem mestu in v Brežicah. V tem obdobju sem honorarno delal tudi v zagrebški glasbeni šoli Rudolfa Matza na Selski cesti. Tam sem se potem zaposlil kot učitelj harmonike, zborovodja in vodja orkestra, po šestih letih pa postal ravnatelj. To delo opravljam zadnjih šest let. Osem let sem vodil tudi cerkveni zbor na Knežiji, na kar me vežejo prav

lepi spomini. Odkar imam otroka, pa sem prostočasne obveznosti skrčil, saj je zdaj na prvem mestu moj triletni Marko.

4. Obdobje, ko se družimo v Slovenskem domu, je za vas tudi življenjsko najplodnejše, saj ste se v tem času poročili in dobili sina.

Drži. Marko je zelo muzikaličen in veliko prepevava. Rad bi, da bi se ukvarjal s športom in igral kakšen instrument. Predvsem pa: da bi počel tisto, kar bi imel rad in za kar je sposoben, ne pa tega, kar je v trendu. Otroke obožujem, vendar šele kot oče marsikaj bolje razumem. Težko prenašam, če starši s svojo nevednostjo svojim otrokom bolj škodijo kot koristijo.

5. Dvanajst let dela v Sloveniji ... imate kakšno anekdoto?

Seveda. Predvsem z jezikom. Nekaj časa sem v stavku »Svida mi se« prevajal samo prvo besedo, tako da sem govoril: »Všeč mi se«. Kar zveni čisto narobe. Še dobro, da me je kolegica opozorila na to in da zdaj vem, kako je prav. Spomnim se, ko sem rojaku v Sloveniji pomagal izpolnjevati nek obrazec. Ime, priimek, naslov ..., do tu je šlo vse gladko. Pri rubriki zakonski stan pa se je začel razburjati, češ, kaj pa jih briga, ali je njegovo stanovanje zakonito ali ne, saj ga je vendar kupil in plačal. Šele, ko sem pojasnil, da hočejo vedeti, če je poročen, se mu je »zjasnilo«. In potem me včasih kdo vpraša: za koga navijaš, ko igraata Slovenija in Hrvaška. Moj odgovor je vedno enak: Saj to ni pomembno. Glavno je, da bodo zmagali moji!

Irena Hribar Pavlovič 🗨️

Izgnanci

Od Maribora do Čateža: to se ne sme pozabiti

Maja in junija sem se kot predsednik zagrebških izgnancev udeležil letnih zborov v Dobovi, Čatežu ob Savi in Bistrici ob Sotli, slovesnosti ob dnevu izgnancev v Mariboru, od koder sem bil leta 1941 izgnan ter pohoda ob okupacijski meji v Posavju.

Druženje ob nekdanji meji med NDH in Nemčijo 1941-1945 je potekalo 3. junija, od Velike Doline do Pisank. Zbrali smo se pred spomenikom žrtvam fašističnega terorja, na katerem je vklesan verz Otona Župančiča: »Domovina je ena nam vsem do-deljena in eno življenje in ena smrt.« Na prireditvi v čast in slavo 75 umrlim v izgnanstvu, od skupaj 1.150 izgnanih iz 13 vasi, so nastopili učenci velikodolinske osnovne šole ter v imenu izgnancev **Marijan Žibert** in predsednica **Ana Glogovšek**. Na cilju so

Pri spomeniku žrtvam vojnega nasilja. Foto: A. Kramar

naše pevke **Božica**, obe **Stanki** in **Irena** zapele slovenske pesmi in prejele velik aplavz. Pomembno je, da je bilo letos na pohodu več učencev in predšolskih otrok. Na cilj so prišli prvi. To pomeni, da se zgodovina izgnanstva ne bo pozabila, kot se dogaja drugod, posebej tu pri nas. To se ne sme pozabiti! (*KraS*)

Druženje

Prva popoletna prva petka

Dolgo vroče poletje je za nami. Preživeli smo kar pet do šest vročinskih valov, zares je bilo težko prenesti temperature, višje od 35 stopinj, včasih vse do 40 stopinj. Prva popoletna prva petka sta potekala v vremensko bolj prijaznem ozračju.

Prvo jesensko srečanje je bilo 8. septembra. Naš vodja **Slavko** je sramežljivo vstopil v klub Moja dežela in ko nas je zagledal, je bil zadovoljen, ker se je bal, da ne bo nikogar. Kasneje je prišlo še nekaj članov, tudi slavljence **Erika** in **Zdravko**. Erika je prinesla slane dobrote, Zdravko pa veliko čokoladno torto. Na koncu nas je bilo deset. S stiski rok v pozdrav in veselim kramljanjem o tem, kdo je kje bil in kaj je počel, ter ob dobrotah na mizi in šampanjcu, se je prvo jesensko srečanje zelo prijetno končalo.

Drugo petkovo srečanje je bilo v petek 6. oktobra. To pot nas je bilo okrog 15, med njimi kar štiri slavljence: **Vasiljka**, **Irena**, **Milka** in **Jožefa**. S programom je začel Slavko, kot ponavadi nam je povedal nekaj zanimivosti in dogodkov. Tudi slavljence so sodelovale v programu in ob bogati mizi sta hitro stekla pogo-

Bilo je veselo! Foto: Ninoslav Lah

vor in petje. Ob dobri kapljici pesem kar lepo zazveni, zlasti naša zdravica: Kol'kor kapljic, tol'ko let... Da ne pozabim, Slavko je slavljencem podaril priložnostna darila. Tako je Milka dobila knjigo in nekaj nalog, da se jih do naslednjic nauči in nam jih tudi pove. V prijetnem pogovoru in pesmi smo se še naprej družili, nikomur se ni mudilo oditi domov. Bilo je lepo in domače, kot da praznuje ena velika družina. Naj se na tak način še naprej nadaljujejo naša petkova srečanja. Nasvidenje!

Ivanka Nikčević

Napovedujemo

V visoki hitrosti h koncu leta

Napovedujemo dogodke, ki bodo popestrili naša življenja in obogatili naše čute do konca leta 2017.

8. NOVEMBER, SLOVENSKI DOM ZAGREB: Naša članica **Jadranka Vukomanović Pavelić** bo razstavila svoje vitalne, energične in vedre slike.

SREDI NOVEMBRA, SLOVENSKI DOM: Literarna sekcija **Jagodni izbor** društva upokojencev iz Brežic bo uprizorila **komedijo Rudija Mlinarja V čakalnici**.

JESEN: Izšla bo knjiga Marije Barbieri o Josipu Križaju.

NOVEMBER IN DECEMBER, Slovenski dom Zagreb: Ob petletnici alpinističnih četrtkov se obeta bogata bera novih dogodkov, poleg razstave o dosedanjih alpinističnih srečanjih v

Slovenskem domu še predavanji alpinista **Luka Kranjca** (30. november) ter **Nastje Davidov** in **Ive Božič**, hčerke alpinistične legende **Stipeta Božiča** (7. december).

8. DECEMBER, SLOVENSKI DOM, ZAGREB: Koncert lovskega pevskega zbora iz Medvod.

DECEMBER

SLOVENSKI DOM, ZAGREB:

■ Odprtje razstave **Zdenko Sila Akvareli 1924-1934**, o reškem arhitektu in urbanistu slovenskih korenin bo predaval **Vladi Bralić**.

■ Tradicionalna **Šopkova božična razstava**, slovo od novega leta in – če bo šlo vse po načrtih – tudi izid nove številke **Novega odmeva**.

HRVAŠKA HIŠA MATERINA ZGODBA, ZAGREB:

■ Božična razstava jaslic zagrebških narodnih manjšin.

Kaj je novega v slovensko-hrvaških odnosih?

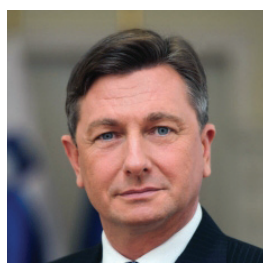
Po arbitražni sodbi besedna vojna in pat položaj

Poletje ni otoplilo odnosov med državama, ki sta po junijski rzsodbi arbitražnega sodišča o meji ostali vkopani: Slovenija vztraja pri izvršitvi sodbe, Hrvaška arbitraže ne priznava. V kroniki meddržavnih odnosov beležimo z arbitražo povezane dogodke minulih mesecev ter nekaj izjav, ki govorijo same zase.

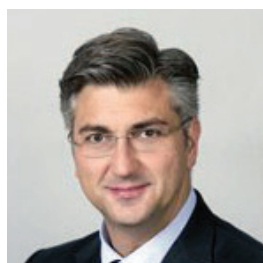
Poleti je bilo v Piranskem zalivu, katerega večji del po arbitraži pripada Sloveniji, spet več incidentov. Politiki so izmenjevali besedno kanonado, nekaj posameznikov je celo rožljalo z orožjem, k sreči le verbalno. Iz tujine so prihajali pozivi k dogovoru in spoštovanju mednarodnega prava. Julija so odgovorni za našo prihodnost zmogli nekaj skupnih sestankov, nato pa se je dialog praktično prekinil. Septembra je Slovenija sporočila, da ne more podpreti hrvaškega članstva v OECD, ker je temelj delovanja te organizacije v spoštovanju mednarodnega prava. Na letnem zasedanju generalne skupščine OZN je hrvaški premier Andrej Plenković dejal, da je arbitražna odločitev primer spodkopavanja mednarodnega prava. Predsednik državnega zbora Milan Brglez je menil, da je takšna izjava nezaslišana, predsednik slovenske vlade Miro Cerar pa je zato odpovedal obisk v Zagrebu. (jpt.)

Kolinda Grabar Kitarović, predsednica Hrvaške: »Hrvaška ne sprejema arbitraže, ki je bila kompromitirana in je absolutno v nasprotju z mednarodnim pravom. Hrvaška ne bo dopustila enostranske uveljavitve arbitraže. Za to imamo odločnost, moč in kapacitete.« (21. 7. 2017)

Borut Pahor, predsednik Slovenije: »Imamo enkratno priložnost, da enkrat za vselej zapremo to poglavje. Ne bo lahko zaradi stališča hrvaške države, vendar pa mislim, da je s potrpežljivo in modro politiko to mogoče storiti tako, da se bomo čutili vsi potem zadovoljne, ker je bilo to vprašanje enkrat za vselej na osnovi sodišča, ki ga je določil arbitražni sporazum, sprejeto in rešeno.« (5. 7. 2017)

Andrej Plenković, hrvaški premier: »Nujno je nadaljevati dvostranske pogovore in dialog s slovensko stranjo o odprtem mejnem vprašanju - tako o vprašanju meje na kopnem kot o meji na morju - kot tudi nizu drugih vprašanj, ki so ostala odprta in nerešena v odnosu med državama.« (14. 9. 2017)

Miro Cerar, slovenski premier: »Za nas je ključen in edini možni samo dialog o tem, kako bomo izvršili odločbo arbitražnega sodišča. Če bo Hrvaška nadaljevala z odklanjanjem spoštovanja odločbe, bo še naprej kršila ne samo mednarodno, ampak tudi evropsko pravo.« (14. 9. 2017)

Frans Timmermans, prvi podpredsednik Evropske komisije: »Komisija je bila glede tega povsem jasna, tudi jaz. Imamo arbitražno rzsodbo. Ni nam je treba ocenjevati - ali je dobra ali ne. Stvari bi najboljše stregli, če bi jo strani uveljavili.« (1. 9. 2017)

Federica Mogherini, visoka zunanje-politična predstavnik EU: »Evropska komisija pričakuje, da bo prišlo do implementacije arbitražne odločitve o meji med Slovenijo in Hrvaško. To je pomembno ne le za napredek v odnosih med obema članicama, ampak tudi za stabilizacijo Zahodnega Balkana.« (4. 9. 2017)

Ameriško veleposlaništvo v Ljubljani: »Na vladah obeh držav, članic EU in zveze Nato, je, da rešita dvostranski spor, in verjamemo, da jima bo to uspelo.« (6. 7. 2017)

Volitve

Predsednik Slovenije: Pahor ali Šarec?

Za izvolitev novega slovenskega predsednika bo potreben drugi krog, ki bo 12. novembra. Na volitvah 22. oktobra sta največ glasov prejela zdajšnji predsednik Borut Pahor (47 odstotkov) in kamniški župan Marjan Šarec (25 odstotkov).

Za predsednika države se je potegovalo 9 kandidatov, toliko kot leta 2002. Na slovenskih predsedniških volitvah tudi drugi krog ni nič nenavadnega; v prvem krogu je bil doslej izvoljen le Milan Kučan, in sicer obakrat, ko se je potegoval za ta položaj (leta 1992 in leta 1997). Izstopala pa je nizka volilna udeležba: svoj glas je oddalo manj kot 44 odstotkov upravičencev.

Barbara Riman: Zgodovinarji bi morali bolj poudarjati povezanost med narodoma

Od pomladi na Reki deluje enota Inštituta za narodnostna vprašanja (INV), prva te vrste zunaj meja Slovenije. Čast, da kot vodja enote zaorje ledino je pripadla Barbari Riman, 35-letni Rečanki slovenskih korenin, doktorici zgodovine, preučevalki slovenstva na Hrvaškem. V intervjuju za Novi odmev je uvodoma predstavila dejavnost INV, rojstvo reške enote in svoj raziskovalni interes.

»Samo če bo raziskano celotno obmejno območje, bomo prepoznali vse bogastvo sodelovanja.«

INV je že leta 1991 prvi prepoznal pomembnost tematike slovenstva na Hrvaškem, z raziskovanjem pa se je prva začela ukvarjati dr. Vera Kržišnik Bukić, moja mentorica na INV, ki je tudi prva opozarjala, da Slovenci na Hrvaškem nimajo znanstveno-raziskovalne institucije, kot jo npr. imajo Slovenci v Avstriji in Italiji. Pobud, da bi se to spremenilo, je bilo več, za uresničitev zamisli pa sta posebej zaslužna direktorica INV dr. Sonja Novak Lukanovič in minister Gorazd Žmavc, ob podpori predsednikov reške Bazovice Zvonimirja Stipetića in Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darka Šonca. Moji primarni znanstveni interesi so povezani z različnimi oblikami slovenstva na Hrvaškem v zgodovini in sodobnosti, delo pa mi narekujejo projekti, ki smo jih pridobili sodelavci INV. Tematika, s katero se ukvarjam, je raziskovana parcialno, in pravzaprav imam pogosto občutek, da se vsaka tema, ki jo začnem raziskovati, izkaže za bolj zanimivo, kot je bila na začetku. Vsekakor pa moram poudariti, da sem pogosto vključena tudi v različne »akcije« pripadnikov slovenske skupnosti na Reki, predvsem ko gre za npr. uvajanje slovenskega jezika v izobraževalne ustanove.

■ **Kako lahko znanost pomaga k boljšemu razumevanju med narodoma? In kako lahko zgodovina pomaga pri delovanju za prihodnost?**

Žal je zgodovina pogosto orodje politike in si jo politiki prisvojijo, da bi poudarili tisto, kar potrebujejo, da bi obdržali oblast. Iz zgodovine se zdi pomembno poudariti, da so se Slovenci in Hrvati vedno dobro razumeli, kot primer lahko navedemo ta-

borsko gibanje (1868–1871), ko so na vseh slovenskih taborih sodelovali »braća« Hrvati in edini hrvaški tabor v Kastvu pa je bil organiziran ob veliki podpori Slovencev. Takšnih primerov je ogromno. Določene težave so nastale po letu 1991. Raziskovalci in zgodovinarji bi morali bolj poudarjati pozitivne primere iz preteklosti, da bi se tako sodelovanje tudi nadaljevalo.

■ **Leta 2011 ste na ljubljanski Filozofski fakulteti opravili zagovor doktorske disertacije o Slovcnih v Gorskem kotarju, Kvarnerju in Istri v Jugoslaviji, od njene ustanovitve po razpadu Avstro-Ogrske leta 1918 do osamosvojitve Slovenije in Hrvaške leta 1991. Zakaj ste obravnavali prav ta del današnjega slovenskega zamejstva?**

Kot sem že omenila, se je doslej zgodovina Slovencev na Hrvaškem raziskovala parcialno, tema moja doktorata pa je bila zastavljena tako, da sta obstajali vsaj delna geografska in časovna kontinuiteta in da je zajeto skoraj celotno 20. stoletje. Dejstvo je, da ne moremo govoriti o procesih, ki bi bili skupni za celotno obravnavano območje, je pa bila primerjava med kraji v različnih obdobjih kljub temu izjemno zanimiva in pomembna. Raziskovanje bi se moralo nadaljevati in iskreno upam, da se bo pojavil kdo, ki bo napisal doktorat o Slovcnih na nepokritem geografskem območju ali da bodo manjše raziskave opravili študenti za diplomske naloge. Samo če bo raziskano celotno obmejno območje, bomo prepoznali vse bogastvo sodelovanja med Slovenci in Hrvati.

■ **Kaj je najpomembnejša ugotovitev vaše doktorata? Je to živahnost preseljevanja, morda nihanje v številčnosti, narodnostno mešanje, jezikovno utapljanje?**

»Številne zgodbe iz preteklosti žal ne bodo zapisane, saj starejši, ki so jih doživljali, počasi odhajajo.«

Dr. Barbara Riman: »Včasih je komunikacija med pripadniki slovenske skupnosti na Hrvaškem in lokalno samoupravo težka, kar smo že vsi občutili na svoji koži, prav zato je dobro, da pripadniki manjšine držimo skupaj.«

Ugotovitev je veliko, predvsem zato ker gre za različno geografsko območje in različna obdobja. Vidno je denimo priseljevanje v večje industrijske centre na Hrvaškem, pred vsem pa v Zagreb, Reko in Pulj do 60. let 20. stoletja, z izjemo obdobja med dvema vojnama, ko je bila migracija usmerjena predvsem na kraje, ki so bili v Kraljevini Jugoslaviji. Omenim lahko, da so v Zagreb in Reko prihajali ekonomski migranti, v Gorski kotar pa prebivalci sosednjih slovenskih krajev, ki so si prišli ustvariti družino. Izjemno veliko je bilo državnih uslužbencev, ki so v hrvaške kraje prišli z dekreti, nekateri so bili srečni, nekateri pa ne.

■ **Bi lahko izpostavili pet Slovencev, ki so najbolj prispevali k družbenemu, kulturnemu in znanstvenemu razvoju teh krajev?**

To je nemogoče. Če bi rekli, naj jih naštejemo petdeset, bi bilo lažje. Saj se pogosto šalim, da ima na Reki vsaka družina vsaj enega Slovence, čeprav pogosto zanj ne vedo.

■ **Ste pri raziskovanju naleteli na kakšen podatek, ki vas je resnično presenetil? Ali pa je v širši javnosti nasploh prezrt in manj znan?**

Moj doktorat je bolj socialna kot politična zgodovina. Predvsem sem skušala vanj vključiti vsakdan »malega človeka«. Tako sem se srečala z različnimi pretresljivimi

Slovenska društva na Hrvaškem od 19. stoletja do danes (seznam pripravila dr. Barbara Riman)

Redna št.	Ime društva	Kraj delovanja	Čas delovanja
1. obdobje: delovanje slovenskih društev od sredine 19. stoletja do začetka prve svetovne vojne			
1.	Čitaonica	Pulj	1886 – ?
2.	Slovensko društvo v Pulju	Pulj	1904 – ?
3.	Slovensko kulturno-prosvetno društvo	Karlovec	1905 – ?
4.	Slovenska narodna čitaonica	Pulj	1908 – ?
5.	Slovenska Lipa	Zagreb	1908 – 1913
6.	Slovensko društvo na Reki	Reka	1909 – 1912
7.	Skup Slovenaca	Pulj	1911 – ?
8.	Slovensko izobraževalno in podporno društvo v Voloski – Opatiji	Opatija	1911 – 1914
9.	Slovensko društvo Reka	Reka	1912 – 1913
10.	Slovensko pevsko – zabavno in podporno društvo v Puli	Pulj	1913 – ?
11.	Slovenski klub Ščipalnik	Reka	1913 – ?
2. obdobje: delovanje slovenskih društev med dvema svetovnima vojnama			
12.	Akademsko društvo Triglav	Zagreb	1920 – 1941
13.	Jugoslovansko katoliško akademsko društvo Danica	Zagreb	1923 – ?
14.	Slovensko prosvetno društvo Zagreb	Zagreb	1924 – 1925
15.	Slovensko prosvetno društvo Danica	Pasjak	1924 – 1928
16.	Marijina družba	Zagreb	1925 – 1941
17.	Slovensko prosvetno in humanitarno društvo Simon Gregorčič na Sušaku	Sušak (Reka)	1927 – 1939
18.	Slomškovo prosvetno društvo v Zagrebu	Zagreb	1927 – 1941
19.	Slovensko prosvetno društvo	Zagreb	1928 – 1941
20.	Slovensko pevsko društvo 1928.	Štrigova	1928 – ?
21.	Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom Triglav	Karlovec	1930 – ?
22.	Narodna knjižnica in čitalnica	Zagreb	1930 – danes
23.	Slovensko izobraževalno in pevsko društvo Prešeren	Slavonski Brod	1930 – 1933
24.	Klub Slovenaca	Split	1931 – ?
25.	Podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani	Split	1931 – 1939
26.	Dekliško zavetišče Naš dom Zagreb	Zagreb	1932 – 1936
27.	Društvo akademikov komercialistov Slovenije	Zagreb	1935 – ?
28.	Dekliško društvo Ognjišče	Zagreb	1936 – ?
29.	Kegljaški klub Drava	Zagreb	1936 – ?
30.	Slovenski oktet Slok	Zagreb	1936 – 1938
31.	Slovensko prosvetno in podporno društvo v Osijeku	Osijek	1938 – ?
32.	Slovensko prosvetno društvo Kustošija	Zagreb	1939 – 1941
33.	Vincencijeva konferenca sv. Cirila za slovenske akademike v Zagrebu	Zagreb	1940 – ?
3. obdobje: delovanje slovenskih društev med drugo svetovno vojno			
34.	Slovensko kmečko-delavska Sloga	Zagreb	1941 – ?
4. obdobje: delovanje slovenskih društev med letoma 1945 in 1990			
35.	Slovensko društvo KPD Bazovica	Reka	1947 – danes
36.	Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom – Triglav	Karlovec	1951 – 1976
37.	Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom	Zagreb	
38.	Slovensko kulturno prosvetno društvo France Rozman	Osijek	1945 – 1948
39.	Slovensko kulturno prosvetno društvo France Rozman	Slavonski Brod	1945 – 1948
40.	Slovenska družba	Vinkovci	1945 – 1948 (?)
41.	Slovensko kulturno prosvetno društvo France Rozman	Vukovar- Borovo	1945 – 1948
42.	Slovensko društvo Stane Sever	Osijek	1971 – 1976
5. obdobje: delovanje slovenskih društev od leta 1991 do danes			
39.	Slovensko prosvetno društvo Triglav	Split	1992 – danes
40.	Slovensko kulturno društvo dr. France Prešeren	Šibenik	1997 – danes
41.	Slovensko društvo Istra	Pulj	2001 – danes
42.	Slovensko kulturno društvo Lipa	Dubrovnik	2001 – danes
43.	Slovensko kulturno društvo Lipa	Zadar	2004 – danes
44.	Slovensko kulturno društvo Snežnik	Lovran	2005 – danes
45.	Slovensko kulturno društvo Stanko Vraz	Osijek	2006 – danes
46.	Društvo Slovencev Labin	Labin	2006 – danes
47.	Kulturno društvo Slovenski dom Karlovac	Karlovec	2006 – danes
48.	Slovensko kulturno društvo Nagelj	Varaždin	2007 – danes
49.	Slovensko kulturno društvo Lipa	Buzet	2007 – danes
50.	Slovensko kulturno društvo Oljka	Poreč	2007 – danes
51.	Slovensko kulturno društvo Gorski Kotar	Čabar	2008 – danes
52.	Slovensko kulturno prosvetno društvo Ajda	Umag	2011 – danes

življenjskimi usodami. Nisem vedela, da je pred drugo svetovno vojno veliko rudarjev iz Idrije prišlo v Rašo, ker so morali izbirati, ali bodo sprejeli to delo, ali pa bodo šli na bojišče v Abesiniji. Številni so se odločili za Rašo in pripeljali seboj cele družine. Najbolj pa me je presenetil podatek, da je moja stara mami delala v tovarni Torpedo. Moja družina namreč tega ni vedela. Ko sem jo odkrila v knjigi delavcev, je bilo to izjemno presenečenje. Različnih lepih in žalostnih zgodb je ogromno. Številne žal ne bodo zapisane, saj starejši, ki so jih doživljali, počasi odhajajo.

■ **Ste pripadnica tretje generacije Slovencev, ki so se na Hrvaško preselili iz Bele krajine v prejšnjem stoletju. Kako je biti Slovenec na Reki zdaj in kako je bilo takrat?**

Stari starši so na Reko prišli pred drugo svetovno vojno iz Metlike, le da je bila stara

mama rojena na Jesenicah na Gorenjskem, njena družina pa je bila s Štajerske. Ker je bil njen oče železniški uslužbenec, so se selili po celi Avstro-Ogrski. Spoznala sta se na Sušaku, vsi otroci so se jima rodili na Hrvaškem. Vem, da so bile železniške povezave z Ljubljano takrat boljše kot danes. Slovenščine se niso učili v šoli, vendar so uspeli ohraniti jezik in slovensko kulturo, ki ju je moja mamica prenesla name in na mojo sestro. Danes imajo Slovenci večje pravice kot včasih. Pomembno pa je, da se vsi, ki kaj čutimo do slovenskega jezika, zberemo in naredimo vse, kar je v naši moči, da te zakonske pravice tudi resnično zaživijo.

■ **Kakšen potencial vidite v mladih za ohranjanje slovenstva?**

Na mladih svet stoji. Čeprav vsi govorimo, da jih ni, se mi vseeno zdi, da se je začelo počasi premikati, vsaj v izobraževalnih ustanovah. Da bi pridobili mlade,

»Da bi pridobili mlade, moramo poskrbeti za učenje slovenščine v šolah in za njen prenos na otroke in vnuke.«

bi morali poskrbeti za učenje slovenskega jezika na vseh ravneh izobraževalnega sistema, od male šole naprej, ter prenos materinščine na otroke in vnuke. Kako težko je to, vem tudi sama. Ko smo imeli v reškem vrtcu Pčelice mesec slovenske kulture, so se vsi otroci iz skupine mojega starejšega sina naučili pesmice Na planincih, razen njega, ki ni in ni hotel peti. Danes je boljše, saj obiskuje »igralne urice« v Otroškem vrtcu Reka. Vem pa, da je to le začetek. Veliko je staršev, ki se trudijo, in prepričana sem, da jim bo postopno uspelo. (jpt) ■

Manjšina

Slovenci v pomembnem vladnem dokumentu le omenjeni

Hrvaška vlada je 17. avgusta sprejela triletni operativni program za nacionalne manjšine. V dokumentu na 33-ih straneh so Slovenci omenjeni le v uvodnem naštevanju vseh manjšin na Hrvaškem; pri njegovem oblikovanju tudi niso sodelovali.

Na to je na oktobrski seji Sveta za nacionalne manjšine opozoril predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**, ki težavo vidi v hrvaški volilni zakonodaji, po kateri pet manjšin – albansko, slovensko, bošnjaško, makedonsko in črnogorsko – v saboru zastopa le en poslanec. Zdjaj je to poslanka albanske manjšine **Ermina Lekaj Prljaskaj**, ki uradno zastopa vseh pet manjšin, dejansko pa se s štirimi ne ukvarja kaj dosti. Tako so v slovenskih, bošnjaških, makedonskih in črnogorskih organizacijah za operativni program, sprejet sredi poletja, prvič slišali šele jeseni, čeprav se nanaša tudi nanje. Za obstoj dokumenta so zvedeli, ko jih je na pogovor o njem povabila poslanka Lekaj Prljaskajeva. Predstavniki naštetih manjšin se sestanka niso udeležili, saj menijo, da bi morali sodelovati v njegovi pripravi.

Manjšine dveh hitrosti

Pri pripravi Operativnega programa je z vlado sodelovalo osem manjšinskih poslancev v hrvaškem saboru. Trije, ki zastopajo več nacionalnih manjšin, bi se o dokumentu morali posvetovati z vsemi manjšinami, katerih zastopniki so. Poslanka Lekaj Prljaskaj tega ni storila. Tako so slovenska, bošnjaška, makedonska in črnogorska manjšina v programu omenjene le v uvodnem delu, ki je prepisan iz hrvaške ustave, ne pa tudi v delu, ki govori o finančni podpori za konkretne manjšinske projekte.

Predstavniki makedonske manjšine **Angel Mitrevski** je ogorčenje

izrazil s prilagojeno metaforo Evrope dveh hitrosti. Dejal je, da ima Hrvaška manjšine dveh hitrosti, pri čemer imajo tiste, s svojimi poslanci v saboru, večjo veljavo kot druge. Predstavniki bošnjaške manjšine **Bermin Meškić** je povedal, da so Bošnjaki poslanci pred šestimi meseci poslali predloge, ki pa jih je ignorirala. Ermina Lekaj Prljaskaj je očitke zavrnila kot neutemeljene in dodala, da so predstavniki manjšin tisti, ki bi se morali zgledati pri njej, in ne obratno. Predsednik Sveta **Aleksandar Tolnauer** jo je pozval k izboljšanju komunikacije z manjšinami, ki jih predstavlja v saboru.

Nepravičen volilni zakon

Predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc** je ob polemiki spomnil na nepravilnost volilnega zakona in člane Sveta pozval k razmisleku, kako bi ga lahko spremenili. Predlagal je, da Svet za nacionalne manjšine o tej temi skliče tematsko sejo. Predlog je izzval veliko razburjenje med manjšinami, ki že imajo svojega poslanca v saboru. Poslanec italijanske manjšine **Furio Radin** je dejal, da hrvaški volilni zakon za vse manjšine seveda ni pravičen, da pa trenutno na Hrvaškem ni čas za njegovo spremembo. Kot je pojasnil predsednik Sveta Tolnauer, je politično ozračje na Hrvaškem takšno, da bi spremembe volilne zakonodaje lahko šle le v smeri zmanjševanja manjšinskih pravic. Z drugimi besedami: bodimo zadovoljni s tistim, kar imamo. (tbb) ■

S seje Sveta za nacionalne manjšine vlade RH. Foto: www.nacionalne-manjine.info

Pestro poletje naših klekljaric

V splitskem Triglavu so za oris poletnega dogajanja izbrali poročili o sodelovanju na junijskih festivalih čipke v Idriji in na Pagu.

Na festivalu v Idriji med 16. in 18. junijem smo članice klekljarske skupine Triglava svoje izdelke predstavile v galeriji Centra idrijske čipke. Našo razstavo smo poimenovala Čipke za vse. Osrednja razstava je bila v Mestnem muzeju Idrija, kjer je sedemdeset čipkaric iz Idrije in okolice prikazalo okoli 430 miniatur, ki so osvajale z bogastvom motivov, variacij barv in vzorcev, klekljanih po tem načrtu. Idrijske čipkarice, s katerimi smo leta 2010 podpisale listino o prijateljstvu, so tudi tokrat izrazile željo, da bi razstavljale v Splitu. Upamo, se da jim bo želja kmalu uresničila.

Paški kamen, sol in belina čipke
Slovenija je bila država partnerica na letošnjem paškem festivalu, ki je potekal med 23. in 25. junijem, zato sta navzoče

pozdravili tudi slovenska veleposlanica na Hrvaškem **Smiljana Knez** in državna tajnica na slovenskem ministrstvu za kulturo **Damjana Pečnik**. Veleposlanica je posebej poudarila pomen naše klekljarske sekcije in nas posebej pozdravila.

Slovenske čipke iz muzejev v Ljubljani, Idriji in Železnikih ter slovenska postavitve na svetovni razstavi leta 2014 v Avstraliji so bile razstavljene v cerkvi sv. Jurja v centru Paga. V Knežjem dvoru so razstavljale čipkarice iz Francije, Velike Britanije, Italije, Švice, Nizozemske, Češke, Rusije, Japonske in iz Hrvaške; tam je razstavljala tudi naša skupina.

V soboto je bil slovenski dan: v Knežjem dvoru je potekalo predavanje o slovenskem čipkarstvu, nastopili so mezzosopranistka **Monika Bohinec**, tenorist **Klemen Tokar** in pihalni orkester Jesenice

Čipka in cvetje. Foto: Katica Kaštelan

iz Kranjske gore, obiskovalci so spoznali gastronomske okuse Slovenije. Razstave so bile čudovite. Toliko vrhunskih mojstric in prelepih čipk na enem mestu! In toliko pohval tudi o našem delu. Lepo se je bilo družiti s starimi prijateljicami, spoznati nove in se od njih naučiti nekaj novega.

Katica Kaštelan

Tako je bilo v Splitu pred 25 leti

Splitski Triglav je 12. maja 2017 s slavnostno akademijo v Mestnem lutkovnem gledališču Split proslavil 25-letnico delovanja. Kako se leta 1992 spominja nekdanji tajnik Slovenske izseljen matice Janez Rogelj? Objavljamo utrinek.

Maja 1992 je bila vojna v Sloveniji že končana, na Hrvaškem še ne. Jugoslavije ni bilo več. Triglav je bil še vedno simbol slovenstva, na njegovem vrhu, Aljaževem stolpu je bilo manj obiskovalcev, posebej še brez hrvaških gostov. Mosor je bil še vedno čuvar modrega Jadrana, na katerem pa tega leta ni bilo več slovenskih in sploh tujih turistov.

Novica, da se v Splitu v tistem nemirnem času ustanavlja društvo Slovencev je udarila kot strela z jasnega. Pozitivno, seveda. Na Izseljenski matici smo bili navajeni novic le o prenehanju obstoja slovenskih društev po svetu. Seveda smo se z veseljem odzvali povabilu. Letalski, železniški, cestni promet s Splitom, oziroma Dalmacijo, je bil povsem prekinjen. S hidroglicerjem smo se z Reke odpravili dr. **Janez Dular**, prvi minister za Slovence po svetu v slovenski vladi, **Vlado Ravnikar** iz Sklada RS za

ljubiteljsko dejavnost in sam, v vlogi tajnika Slovenske izseljenske matice. V lepem sončnem dnevu smo se vozili proti Splitu. V zadrskem zaledju smo slišali detonacije, videl se je ogenj. Gliser, navkljub voznemu redu, zaradi varnosti ni pristal v Zadru. V Splitu so nas pričakali prizadevni organizatorji K. Tratnik, B. Lukman, G. Zupan in seveda Boštjan Kordiš. Ne spominjam se več točno, kje smo spali, vem le, da je bil to hotel, ki je gostil predvsem begunce iz Hrvaške.

Ustanovna skupščina 9. maja 1992 v depandansi Doma JNA v Končarjevi ulici in sama prireditev je bil nabita s pozitivno energijo, ki je kar lebdela v zraku. Odzvanjala je ubrana pesem Moškega

pevskega zbora Brodosplit, pod vodstvom Vlade Sunka, ki je za to priliko pripravil tudi slovenske pesmi. Čutilo se je pričakovanje in vznesenost. Predsednik Boštjan Kordiš me je predstavljaj mnogim Slovincem. Gustav Zupan, ki je vodil program, je bil ponosen. Ostali smo dolgo v noč.

Pulj

Septembrska delovna vnaema v Istri

Čeprav se na celini najbrž ne zdi, je september v Istri in tudi na vsej Jadranski obali še vedno mesec visoke turistične sezone. Naši člani so v turizmu precej dejavni, zato v poletnem času nimamo dogodkov. Začnemo konec septembra – letos malce prej.

Članice kreativne, likovne in kulinarične delavnice so bile vesele ponovnega srečanja. Tudi vaj zbora so se nekateri zelo veselili, ob prvem srečanju, dan po zaključku evropskega košarkarskega tekmovanja, pa so peli in pili na zgodovinsko zmago slovenskih košarkarjev! Malo je stvari in dogodkov, ki v nas vzbujajo ponos in pripadnost slovenskemu narodu, kot prav slovenski športni dosežki.

Septembra se začne tudi novo šolsko leto in v društvu pouk slovenskega jezika. Naša učiteljica **Vida Srdoč** je letos zadovoljna, saj ima dva polna razreda odraslih članov! Otrok je pri pouku sicer manj, a upamo, da se bo tudi to izboljšalo.

Petnajstega septembra smo odprli prvo slikarsko razstavo v tej sezoni. Predstavila se je **Vera Gruber** iz Nove Gorice. Rojena je bila na Ptujju, se z družino preselila v Pulj, kasneje pa jo je življenjska pot odpeljala nazaj v Slovenijo. Slikarstvo je njen priljubljen izrazni medij, navdušil jo je rojak, Puljčan **Martin Bizjak**. Na otvoritvi se nam je pridružil tudi predstavnik Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Rudi Merljak**.

Vsako leto predsednica Društva Slovence iz Labina **Silva Šutar Vujičić** organizira izlet slovenskih društev iz Istre na Cres. Letos smo se na pot odpravili 1. oktobra! Bilo je fantastično vreme in morje, odlično za plovbo. Ogedali smo si mesto Cres in po okusnem morskem kosilu na barki odpluli do ribiškega mesta Valun. Na morski poti, sta nas pozdravila celo dva delfina. Valun, je postal znan potem, ko so na tamkajšnjem pokopališču poleg cerkve sv. Marka, odkrili prvi izklesan napis

Na barki. Izlet istrskih slovenskih društev na otok Cres.

Umetnica Vera Gruber (druga z leve) s člani družine in člani društva.

v glagolici, ki datira v IX. stoletje. Sicer je mesto majhno, a pristno in vredno ogleda. V Rabac smo se vrnili pozno popoldne in z avtobusom odrinili proti Pulju. Za nami je izlet, ki nam bo ostal v lepem spominu. Že dan po izletu, 2. oktobra, smo v društvu gostili kreativno delavnico SKD Snežnik iz

Lovrana. Njihove članice so s predsednikom **Vasjo Simoničem** prišle v Pulj že dopoldne ter našim kreativkam prikazale izdelavo pletenih papirnatih src. Sliši se lažje kot je, a gre s prakso hitro, izdelek pa je naravnost čudovit. Po kosilu so rojakinje iz Lovrana v naši galeriji postavile razstavo svojih del. Otvoritev je bila dobro obiskana.

Vesna V. Zmaić

Članice puljskega društva s kreativkami lovranskega društva. Vse foto: Vesna V. Zmaić

Zadar

Poletje v znamenju poezije

Članici zadrške Lipe Marija Ivoš in Andreja Malta, ki je tudi koordinatorica za društvene sekcije, sta kar nekaj poletnih in zgodnjejesenskih večerov preživeli na pesniških druženjih, ki sta jih obogatili s svojimi stvaritvami.

Svoje pesmi sta 14. avgusta prebirali na prireditvi z naslovom Poezija na dvorišču, ki jo je pripravilo zadrsko Društvo književnih ustvarjalcev Riječi iznad svega (Besede nad vsem), katerega članici sta. To društvo je 30. septembra pripravilo tudi prvi zadrski pesniški maraton z naslovom Millenium stih. V cerkvi sv. Donata je sodelovalo 180 ljudi, od pesnikov, kantavtorjev in pevskih zborov, do študentov in profesorjev zadrške filozofske fakultete. Andreja Malta in Marija Ivoš sta se pred-

Marija Ivoš na Millenium stihu.

Andreja Malta in Mirjana Majić (z leve). Foto: Andreja Malta, Ruža Arzenšek

stavili s svojimi pesmimi v slovenščini in hrvaščini. Andreja Malta je sodelovala še na štirih pesniških prireditvah, in sicer 11. avgusta na večeru duhovne poezije v Perušiću, 12. avgusta na mednarodnem srečanju v spomin na Anteja Zemljara, ki ga je v Povljani na otoku Pagu pripravilo reško književno društvo, 23. septembra na KaLibar festiValu v organizaciji zadrškega društva neveljavljenih piscev *ZaPis*, 21. septembra pa na povabilo predsednice Makedonskega kulturnega društva Biljana iz Zadra **Mirjane Majić** na večeru poezije v treh slovanskih jezikih, makedonskem, slovenskem in hrvaškem.

Andreja Malta

Ladja knjigarna - ladja kulinarke 2017

Na postanku ladje v Sv. Filipu in Jakovu 3. avgusta sta se na povabilo direktorice turistične skupnosti **Klare Eškinje** v program vključila **Ruža** in **Jože Arzenšek**, vodja likovne sekcije društva. Razstavila sta slike z letošnje jubilejne 10. likovne kolonije Maj 2017 Turanj, na kateri so ustvarjali tudi **Pia Bajlo**, **Marija Ivoš**, **Majda Radović**, **Zrinka Mayica** ter likovni umetniki iz drugih slovenskih društev na Hrvaškem in iz Slovenije.

Jože Arzenšek na prireditvi ladja kulture v sv. Filipu in Jakovu.

Umag

Ajda in Kombinatke ustvarile prečudovit glasbeni večer

Čeprav je bilo v umaški Ajdi živahno tudi čez poletje in v začetku jeseni, v tokratnem Novem odmevu v ospredje postavljamo majski dogodek, ko je društvo praznovalo šestletnico svojega delovanja, ženski pevski zbor Ajda svoj peti rojstni dan.

Na prireditvi v kino dvorani POU Umag, ki je potekala 13. maja, ob dnevu občine Umag – Umago, je prek 200 obiskovalcev v slovenščini, hrvaščini in italijanščini pozdravila predsednica Ajde **Danica Bojković**. Poudarila je,

da je Ajda najmlajše slovensko kulturno društvo na Hrvaškem, a že prepoznavno tako v Umagu in Istri kot v Sloveniji in v BiH. Od začetkov delovanje društva spremlja RTV Koper Capodistria z urednico portala www.svsd.si **Barbaro Kampos** in

Kombinatke so s pesmimi upora dvignile dvorano na noge.

Šibenik

Za poslastico pa slovenska in japonska pesem!

Osrednja septembrska dogodka v društvu Dr. France Prešeren sta bila obisk slovenske veleposlanice s sodelavci in skupni koncert s prijateljskim zborom z Japonske ob dnevu Šibenika.

18. septembra smo bili počaščeni z obiskom z veleposlanstva Republike Slovenije. Obiskali so nas veleposlanica **Smiljana Knez**, minister svetovalec **Matjaž Marko** in pooblaščen minister

in gospodarski svetovalec **Jakob Štunf**. V prijetnem in sproščenem vzdušju smo se pogovarjali o težavah, s katerimi se naše društvo sooča. Predsednica društva **Karmen Dondžević** in **Mojca Vukelja** sta jim

Matjaž Marko, Karmen Dondžević, Mojca Vukelja, Smiljana Knez, Jakob Štunf (z leve). Foto: Veleposlanstvo RS v Zagrebu

predstavili naše dejavnosti in načrte za prihodnost, hkrati pa jih povabili na proslavo ob 20-letnici našega društva, ki jo načrtujemo za november. Srečanja se je udeležila tudi predstavica slovenske nacionalne manjšine Šibensko-kninske županije **Mojca Barša**. Zahvalili smo se za obisk in prijetno druženje, v upanju, da se kmalu spet vidimo.

Med obiskovalci so bili župan **Vili Bassanese**, podžupana **Floriana Bassanese-Radin** in **Niko Čančarević**, predstojnik oddelka za družbene dejavnosti **Slaviša Šmalc**, ravnateljica POU Umag **Tatjana Vujić**, predstavniki manjšin, prijatelji iz DIP Histria Portorož, kar cel mini bus članov iz SKD Istra iz Pulja, predstavniki antifašistov, upokojencev, naše Ajdovke in Ajdovci ter ostali someščani.

snemalcema **Davorjem** in **Blažem**, dvakrat pa je Ajda nastopala tudi v oddaji TV Slovenija Dobro jutro, in sicer v živo leta 2015, ko so pevke v Ljubljani zapele pesem Škrjanček, lani pa v prispevku, posnetem na obali, ko je zbor prepeval slovenske ljudske pesmi, miza pa je bila prepolna tradicionalnih slovenskih jedi in sladice.

Domača in revolucionarna pesem

ŽPZ Ajda je zapel štiri slovenske ljudske pesmi: Ajdov cvet, Lipa zelenela je, Kje so tiste stezice in Škrjanček. Sledila je folklorna skupina s spletom slovenskih ljudskih plesov in polko Muzikant. Oba sta pobrala zaslužen aplavz.

Nato so na oder stopile Kombinatke,

S koncertom so članice Ajde proslavile tudi šestletnico delovanja. Obe foto: Vesna Šereš

članice ženskega pevskega zbora, ki od ustanovitve leta 2008 poje pesmi upora – iz spoštovanja do tistih, ki so dvignili svoj glas in dali svoje življenje za boljši svet. Pesmi, ki so se pele v revolucijah po svetu, izvajajo na visoki izvedbeni ravni, s čustvenimi solistkami in postopnem vključevanju zbora, ob spremljavi kontrabasista, kitarista in harmonikarjev. Vrstile so se slovenske, hrvaške, italijanske, francoske, portugalske, angleške, španske pesmi upora ter avtorske pesmi članic zbora (Noi vogliamo l'uguaglianza,

Jutri gremo v napad, Padaj silo i nepravdo, Bandiera rossa, Katjuša, Ay Carmela, Bread and roses...), pred vsako pa je članica zbora **Maksimilijana** povedala, kdaj je nastala in kaj pomeni. Vzdušje v dvorani je bilo izjemno, vrhunec pa je doživelo, ko so Kombinatke skupaj z Ajdo in celo dvorano zapele Bella ciao, končale pa z Vstala Primorska. Takrat je cela dvorana stala in močno ploskala. Vrstile so se čestitke in pohvale, z mnenjem, da Umag že dolgo ni doživel tako lepega koncerta.

Danica Bojković 🍏

Skupni nastop tokijskega pevskega zbora Sajera in naših Prešernovk. Foto: Mojca Bareša

Mestu od srca skozi pesem

Kjer je ljubezen in dobra volja, tam tudi jezik ni prepreka. Za pesem pa lahko rečemo, da je univerzalni jezik, ki povezuje, saj kdor poje, zlo ne misli. Tako nas je pesem povezala z ženskim pevskim zborom Sajera iz Tokia, ki nas je obiskal 24. septembra. Japonske pevke in Prešernovke smo skupaj nastopile v cerkvi *Gospa van grada*, koncert pa posvetile Šibeniku, za praznik, ki ga mesto praznuje 29. septembra, na svetega Mihovila. Šibeniku smo od srca podarile pesem.

Nastop ŽPZ Sajera pod vodstvom dirigenta **Akire Shimizuja** je bil praznik ne samo za ušesa, ampak tudi za oči, in je z desetimi pesmimi navdušil občinstvo. ŽPZ Prešernovke so zapele dve slovenski in tri hrvaške pesmi. Za poslastico pa sta oba zbora skupaj zapela eno japonsko in eno hrvaško pesem.

Po zaključku uradnega dela smo goste povabili v prostore našega društva, kjer smo

jih pogostili in jim za spomin na obisk v Šibeniku podarili darilca, ki so jih zanje izdelale članice krožka Pridne roke. Kot je pri nas že navada, smo večer sklenili s prijetnim druženjem in pesmijo.

Naše pridne in ustvarjalne roke

Krožek Pridne roke vedno poskrbi, da gostom postrežemo pecivo in druge sladice, da imamo za praznike, kot sta božič in velika noč, na voljo ročno izdelane okraske in da lahko obdarimo naše goste. Krožek

vodi **Jadranka Grbelja**, ki ima vedno nove ideje, njeni izdelki pa so vselej pohvaljeni in celo nagrajeni na razstavah. Tokrat nas je prijetno presenetila, ko je Prešernovkam, pevkam in dirigentu iz Tokia podarila ogrlice, zapestnice in kravato, v katere je uspela vtakati vzorec z znane šibeniške kape, za katero so značilni vezeni okraši, poimenovani *bovuli*, *bouli*, *boule* ali *bule*. Še enkrat je dokazala, da je ne le izjemno ustvarjalna, ampak tudi nadvse spretna oblikovalka. Ponosni smo da ne te pridne roke v našem društvu.

Mojca Bareša 🍏

Gonilna sila Pridnih rok Jadranka Grbelja z dirigentom zbora Sajera Akirom Shimizujem. Foto: Mojca Bareša

Folkloristi Bazovice na prireditvi Dobrodošli doma

S ponosom smo se odzvali vabilu k sodelovanju na prireditvi Dobrodošli doma, ki je potekala od 7. do 9. julija v Rakičanu. Program so sestavljala predavanja, izleti, razstave, delavnice, nastopi. Naši folkloristi so nastopili 8. julija ob 19. uri.

Na pot smo se odpravili 7. julija v zgodnjih jutranjih urah in se po postankih okoli dveh popoldne nastanili v hotelu v Murski Soboti. Popoldne smo že bili v dvorcu Rakičan in se pridružili množici nastopajočih, si ogledali stojnice z domačimi dobro-

tami in spominčki ter se pripravili za nastop. Predstavili smo se z belokranjsko Lepo Anko in gorenjskim spletom, ob spremljavi harmonikarja **Ivana Simiča** in seveda v svojih čudovitih nošah. Kljub strašni vročini, ki nas je mučila ves dan, je bil nastop odličan.

Dišalo je po Sloveniji

Ozračje v Rakičanu je bilo čudovito. Vstopili smo v pisano podobo slovenskih noš, ki so jih ponosno nosili izseljenski rojaki, tako otroci kot starejši. Na vsakem koraku je bilo slišati nekako spremenjen slovenski jezik izseljencev, ki so ga ohranili in obdržali nekje daleč v svoji novi deželi. Številni so imeli solze v očeh, preplavila so jih čustva, spomini na mladost, mešanica žalosti in veselja, da so v deželi svojih prednikov. Slišati je bilo najlepše ljudske pesmi in videti najboljše plesne, ponujene

Reška Bazovica letos slavi 70-letnico delovanja. Visoki jubilej bodo rojaki v Kvarnerju praznovali 18. novembra v dvorani Hrvaškega kulturnega doma. Slavnostno obarvan pa bo ves mesec: vrstili se bodo nastopi reških ljubiteljskih skupin, gostovanja pevskih zborov, folklornih društev, predavanja znanih avanturistov in planincev, dramskih skupin, glasbenih in fotografskih umetnikov.

Varaždin

Po poteh naših rojakov na avstrijskem Koroškem

Kar 49 članov Naglja se je 30. septembra v zgodnjih jutranjih urah odpravilo na strokovno ekskurzijo h koroškim Slovencem. Med udeleženci so bili tudi predsednica Martina Lesjak, predstavnik slovenske nacionalne manjšine Varaždinske županije oz. **Barbara Antolić Vupora** oz. **Igor Šardoner** ter prvi predsednik društva **Marijan Husak**.

Pot jih je vodila do Celovca, glavnega mesta avstrijske zvezne dežele Koroške, kjer jih je pričakala vodička **Urša Kavalarič**. Najprej jih je popeljala do Minimundusa, kjer je razstavljenih več kot 150 maket najpomembnejših svetovnih stavb. Medtem ko so člani brezskrbno uživali v ogledu, se je **Barbara Antolić Vupora** srečala s predsednikom Zveze slovenskih organizacij iz Celovca dr. **Marjanom Šturmom**; dogovorila sta se o sodelovanju, med drugim z letošnjo obeležitvijo konca 1. svetovne vojne, v duhu sprave.

Srečanje s simboli slovenstva

Pomemben postanek v Celovcu je bil pri razkošni deželni hiši, kjer hranijo knežji kamen, nekoč del obreda ustoličevanja koroških vojvod, danes pa simbol slovenstva. Sprehodili so se po mestnem jedru, kjer se je kar trlo ljudi. V Celovcu so namreč nakupovalna središča v sa-

mem mestu, kar ga ohranja živega. Pred nadaljevanjem poti so lahko potešili z »lunch paketi«, ki jih je za udeležence izleta pripravilo SKD Nagelj. Z novimi močmi so nadaljevali pot do gradu Ostrovica. Nanj so se povzpeli skozi 14 utrjenih grajskih vrat, na vrhu pa si ogledali še muzej starega orožja. Sledil je ogled znamenite romarske in župnijske cerkve Marijinega vnebovzetja v vasi Gospa Sveta. Gre za najstarejšo cerkev, ki je bila zgrajena na slovenskem ozemlju. Znana je po relikvijah svetega Modesta, apostola Karantancev. Na poti proti Vrbskemu jezeru so se

ustavili še na Gosposvetkem polju pri Vojvodskem prestolu, na katerem je potekalo ustoličevanje koroških vojvod.

Člani Naglja v celovškem Minimundusu. Foto: SKD Nagelj

www.slovinci-zagreb.hr

so bile okusne tradicionalne slovenske jedi in sladice. Poleg tega je prečudovita narava Pomurja v tem delu leta na vrhuncu lepote

ozelenela v stotinah odtenkov, ki segajo v neskončnost, vse do modre Mure. Da, vse je dišalo po – Sloveniji.

Nastop folklorne skupine v Rakičanu. Foto: Darko Mohar

Sledila je nekoliko daljša vožnja na razgledni stolp. Pot se je vila ob južni strani Vrbskega jezera, največjega ledeniškega jezera na avstrijskem Koroškem. Videli so tudi kraj Otok, domnevno povezan s še enim spomenikom slovenstva: tu so morda nastali najstarejši znani ohranjeni zapisi v slovenščini – Brižinski spomeniki.

Tisti bolj športno razpoloženi so se na razgledni stolp povzpeli po 500 stopnicah, ostali pa so se na najvišjo točko peljali z dvigalom. Na vrhu se je pogled razprostrl na čudovito Vrbsko jezero. Ob lepem vremenu pa se vidi celo Triglav. Žal te sreče niso imeli. Poskrbljeno je bilo udi za adrenalinske navdušence, ki so se lahko s stolpa spustili po toboganu.

Polni vtisov so se odpravili proti domu. V Celovcu so se poslovili od prijetne vodičke, s katero so bili izredno zadovoljni. Na poti so se ustavili še v hotelu Dravograd, kjer so imeli okusno večerjo. Zvoki slovenske glasbe so jih zazibali v spanec in tako je tudi vožnja domov hitreje minila. V Varaždin so prispeli okrog polnoči.

Bogat program strokovne ekskurzije je bil v celoti izpolnjen, kar je še posebej razveselilo organizatorja izleta **Miroslava Markovića** iz SKD Nagelj, ki se zaradi obveznosti ni mogel udeležiti tega prekrasnega izleta. Zadovoljni obrazi in lepe besede udeležencev pa so gotovo spodbuda, da se v prihodnosti organizira še več tovrstnih dogodivščin.

Aneja Cafuta 🇺🇦

Tršče

Za deseti rojstni dan: vzorčna kmetija v Prezidu

Praznovanje desetletnice delovanja SKD Gorski kotar je zaznamovala novica, da bo Slovenija prispevala sredstva za pomemben projekt slovenske skupnosti v teh obmejnih krajih: postavitev vzorčne turistično-izobraževalne kmetije v Prezidu.

Deseti rojstni dan je Gorski kotar v sodelovanju s pohodom, kulturnim programom in druženjem praznoval desetletnico praznoval 22. julija, v sodelovanju z društvom za zdravo življenje in naravo Truhovica in KIS Gorski kotar. Program ob okroglem jubileju je obsegal pohod po Prezidu in okolici, kulturni program in druženje. Na slavnostni seji so navzoče nagovorili predsednik SKD Gorski kotar **Damijan Malnar**, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc** ter predstavniki Hrvaške gospodarske zbornice in več slovenskih društev. Kulturnega dela programa se je udeležila tudi veleposlanica **Smiljana Knez**. V njem so nastopili učenci dopolnilnega pouka slovenščine, glasbenik **Matija Turk** z repertoarjem narečnih pesmi in pevski zbor KUD

Tudi po nastopu izseljenskih društev je večer potekal v odličnem razpoloženju, ob glasbi Hišnega ansambla Avsenik se je plesalo in pelo. Žal ni bilo mogoče ostati do konca, čeprav se je program nadaljeval še dolgo v noč.

V nedeljo so nam gostitelji pripravili ogled Murske Sobote, obiskali smo Hranilnico prekmurskih dobrot, mestni muzej, parke, spomenike in vse, kar se je lahko videlo v slabih treh urah. Mesto smo zapustili z željo, da spet pridemo. Po kosilu smo se zadovoljni vračali proti Reki, s postankom v Trojanah in Ilirski Bistrici. Bilo je zelo vroče in sladoleđ nam je šel v slast. Srečno smo se vrnili domov, hvaležni za dobro vodeno in organizirano potovanje.

Slavica Vuković Bačić / po Sopotjih 🇺🇦

Gorazd Žmavc, predsednik Kmetijsko-izobraževalne skupnosti **Zoran Ožbolt**, Dejan Židan (z leve). Foto: uszs.gov.si

France Prešeren iz Vojnika pri Celju. Minister Žmavc je kot nov steber ohranjanja slovenske kulture in jezika v teh krajih izpostavil vzorčno turistično-izobraževalno kmetijo Gorski kotar. Dogovor o tem projektu, vrednem skoraj pol milijona evrov, sta 19. julija podpisala minister Žmavc in kmetijski minister **Dejan Židan**. Projekt bo izpeljan v sodelovanju s Kmetijsko-izobraževalno skupnostjo (KIS) Gorski kotar, obsegal pa bo nakup in obnovo gospodarskih objektov in kmetijskih zemljišč ter ureditev turističnih zmogljivosti v obdobju 2017–2020. Vzorčna kmetija bo delovala kot osrednji razvojno-izobraževalni center na področju kmetijstva, turizma, kulinarike in trajnostnega razvoja ter promovirala krajevno kulturno in naravno dediščino.

(Vir: www.uszs.gov.si)

Boris Grželj: Naš naslednji cilj je slovenščina v buzetski srednji šoli

Desetletnico delovanja letos proslavlja tudi SKD Lipa iz Buzeta. Društvo od leta 2015 vodi Boris Grželj. Rodil se je leta 1959 v Pulju. Osnovno šolo je končal v domačem Roču, slikoviti istrski vasi blizu Buzeta, srednjo glasbeno šolo v Pulju, muzikologijo pa je študiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Zaposlen je na srednji šoli in ljudski univerzi v Buzetu.

Boris Grželj: »Naš največji izziv je, kako v društvo privabiti nove člane, posebej mlade, ki jih težko dosežemo, saj se šolajo ali delajo v drugih krajih.« Foto: osebni arhiv

■ **Društvo vodite razmeroma kratek čas, pa ste že postali prepoznavni v vaši okolici in Istri. Katere dejavnosti bi posebej izpostavili?**

V društvu bolj ali manj aktivno sodeluje okoli petdeset članov. Posebej dejavni smo na čezmejnih srečanjih, zlasti tistih, ki potekajo med Buzetom in Koprivcem, a tudi drugih, ki povezujejo istrske kraje na hrvaški in slovenski strani meje. Kot obiskovalci ali ustvarjalci redno sodelujemo na kulturnih dogodkih slovenskih društev Istre, denimo na proslavah Prešernovega dne, dnevih slovenske kulture v Istri in drugih slo-

venskih prireditvah. Udeležujemo pa se tudi skupnih pohodov na Učko.

■ **Katere sekcije delujejo v društvu?**

Imamo vokalno-instrumentalni ansambel, dejavna je likovna skupina in redno poteka tečaj slovenskega jezika.

■ **Ohranjanju materinščine namenjate posebno pozornost.**

Posebej smo ponosni, da smo leta 2016 uspeli organizirati dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture po modelu C v osnovni šoli. Od lani je tako buzetska OŠ Vazmoslava Gržalja ena od štirih osnovnih šol na Hrvaškem, v katerem se otroci lahko učijo slovenščine.

■ **Ob desetem jubileju društva v prihodnost zrete z novimi načrti.**

V naslednjem obdobju je naš osrednji cilj še naprej podirati jezikovne meje v naših krajih. Želimo si, da bi dopolnilni pouk potekal tudi v srednji šoli v Buzetu. V to vlagamo kar veliko energije.

(akm)

Osijek

Kronika dogodkov v vzhodni Slavoniji

Od pomladi se je v vzhodni Slavoniji zvrstilo kar nekaj dogodkov; novo energijo za delovanje društva Stanka Vraza smo dobili po dveh obiskih slovenske veleposlanice Smilje Knez v Osijeku in Vukovarju.

V okviru dnevov Slovenije v Slavoniji, ki so potekali maja, so bili v osiješkem kinu Urania predvajani trije slovenski filmi: Razredni sovražnik, Nika in Dolina miru, v Muzeju likovne umetnosti je bila odprta fotografska razstava z naslovom Najlepše mesto na svetu, v prostorih županijske gospodarske zbornice pa je potekalo poslovno srečanje z naslovom Sodobni trendi v celinskem turizmu. Vseh dogodkov so se udeležili tudi pripadniki manjšine in člani društva Stanko Vraz. Posebej smo si zapomnili srečanja najstarejšega člana **Antona Koširja** (86) in sedemletnega **Jureta Margete** na fotografski razstavi.

Junija je Osijek obiskal **Marko Koprivec** z urada za razvoj izobraževanja pri ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije, ki je spremljal dopolnilni pouk slovenskega jezika. Pohvalil je organizacijo in ureditev prostorov za društvo in pouk.

Izstopajoč poletni dogodek pa je bil gostovanje glasbene skupine Studenec iz Pivke, ki je julija pripravila zanimiv koncert slovenskih narodnih in sodobnih pesmi.

Društvo je v ospredje svoje dejavnosti začelo postavljati otroke, da bi se ohranila slovenska kultura v Osijeku.

Zvonko Horvat

Učenci slovenščine z Markom Koprivcem, Zvonkom Horvatom in Sabino Koželj-Horvat (zadnja vrsta z leve). Foto: Adrijana Horvat

Slovenski dnevi: za uvod razstava in glasbeni program

Vsak oktober v Karlovcu potekajo slovenski dnevi. Kot uvod v tradicionalno prireditev so 9. oktobra v Knjižnici za mlade odprli fotografsko razstavo, obiskovalcem pa poleg paše za oči ponudili še uživanje v glasbenem programu.

Umetniški fotograf **Željko Pleše** iz Kočevja je svojo prvo samostojno razstavo fotografij poimenoval Fotografija v srcu. »Lahko ugotovimo, da je Željko Pleše vsestranski mojster svojega dela, v katerem se ne osredotoča le na eno motiviko, temveč ga zanima s fotografijami ovekovečiti vse, kar opazi, kar je zanimivo in doživeto,« je o avtorju in njegovih stvaritvah v recenziji zapisal kipar **Ljubomir Zidar**. Pleše je sicer član fotografskega društva Grča Kočevje, sodeloval je na več skupinskih razstavah. Njegovo fotografsko zanimanje je se osredotoča na tri sklope izbranih motivov, to so narava, živali in ljudje. O pomenu slovenskih dni v Karlovcu sta na odprtju razstave spregovorili predsednica karlovškega Slovenskega doma **Marina Delač-Tepšič** in ravnateljica Mestne knjižnice **Jasmina Milovčič**. Razstavo je odprl minister svetovalec slovenskega veleposlaništva v Zagrebu **Matjaž Marko**. Večer sta popestrila avtorjeva vnuka **Neli Podlogar**, ki je na violini zaigrala skladbo

Odprtje fotografske razstave: Matjaž Marko, Jasmina Milovčič, Pablo Porenta, Željko Pleše, Neli Podlogar, Marina Delač-Tepšič, Vedrana Kovač Vrana, (z leve). Foto: T. Tepšič

Israel Concertino, in **Pablo Porenta**, ki je na klarinetu zaigral skladbo Charoits of fire. Oba mlada umetnika sta učenca Glasbene šole v Kočevju. Ob povabilu na ogled fotografij je tudi sam avtor razstave obiskovalcem opisal, kako so nastale posamezne fotografije ozirom njihove zgodbe.

Program je povezovala voditeljica slovenskega oddelka karlovške knjižnice **Vedrana Kovač Vrana**. Druženje se je nadaljevalo ob pogostitvi, za katero je poskrbela razstavljavčeva družina iz Kočevja.

Marina Delač-Tepšič 🗨️

In memoriam

Poslovil se je steber Bazovice Slavko Arbiter

Na Reki je 18. avgusta v 91. letu starosti po dolgi in težki bolezni umrl dolgoletni član društva Bazovica Slavko Arbiter (Laze pri Dolskem, 1926-Reka, 2017). Pokopan je na reškem pokopališču Drenova.

Slavko Arbiter je osnovno šolo končal v Dolskem, višjo narodno šolo pa v Ljubljani Polje (1941). Pod nemško okupacijo je bil kot mladoletnik in delovni obveznik zaposlen pri prometni sekciji nemških železnic. Marca 1943 so ga zaradi sodelovanja z NOB aretirali in izgnali v nemško taborišče Burghausen. Po osvoboditvi leta 1945 je bil repatriiran in zaposlen na železnici v Ljubljani, kjer je končal elektromehanično šolo. Na Reko je prišel leta 1949 kot študent Centralnega biroja za projektiranje, pozneje znanega kot Brodoprojekt – Rijeka, v katerem je po diplomu iz ladijskega strojništva na Ladjedelniški tehnični šoli na Reki leta 1952 ostal vse do upokojitve.

Kmalu po prihodu na Reko se je vključil v KPD Bazovica ter se v njem po upo-

kojitvi prav zanesenjaško posvetil delu. Bil je član zbora in vodstva društva, več let je vodil knjigovodstvo in bil po svoji pedantnosti posebej znan tudi v reški mestni knjižnici, kjer je v uradnem listu redno spremljal zakonodajo s tega področja, uredil in popisal je knjižni fond KPD Bazovica, dežural v društvu v urah, namenjenih srečevanju z rojaki, proučeval slovensko zgodovino, predvsem na Koroškem, in o tem v društvu objavil obsežno, interno delo z naslovom Tam, kjer teče bistra Zilja. V posebni brošuri društva je opisal tudi več uspešnih rojakov, pomembnih v zgodovini Reke.

V KPD Bazovica Slavko Arbiter ostaja zapisan zlasti po svojem literarnem ustvarjanju in sodelovanju s skladateljem Josipom Kaplanom, lovranskim

rojacom. Zaradi svoje skromnosti je šele leta 2009, po dolgem prepričevanju, naposled privolil v izid knjige. Naslovil jo je Kako si mi lepa, dežela domača, in v njej objavil črtice in več pesmi. Nekatero je uglasbil Josip Kaplan, med njimi pesem Bazovica – ta je postala prava himna društva, in pesem Zdomec; obe sta bili še pred izidom knjige več let redno na repertoarju MePZ-ja, ki mu je Slavko Arbiter dolga leta pripadal z dušo in srcem. Slavko Arbiter, poosebljenje kulture in prijaznosti, vse reško obdobje poln nepotešenega domotožja po domači vasi in slovenski besedi ter zanesenjaško vdan delu društva, je v več desetletjih KPD Bazovica vtisnil neizbrisen pečat. Za vselej nam ostaja v toplem in dragem spominu.

Marjana Mirković 🗨️

Skrb za manjšine v Vukovarju in Subotici

Člani Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb, med njimi tudi iz slovenskega manjšinskega sveta, so bili 9. in 10. septembra na študijski ekscurziji v Slavoniji in Vojvodini.

Spolaganjem venca in prižiganjem sveče na spominskem pokopališču v Vukovarju smo se spomnili vseh padlih v domovinski vojni, za tem pa se udeležili skupne seje zagrebške in vukovarsko-sremske koordinacije. V ospredju je bila izmenjava izkušenj iz sodelovanja manjšinskih teles z institucijami lokalnih samouprav, sklenjen pa je bil tudi dogovor o podpisu sporazuma o sodelovanju in rednih srečanjih. Na seji je poleg predsednikov in članov Koordinacije sodeloval tudi namestnik župana Vukovarsko-sremske županije **Đorđe Čurčić**. Po uradnem delu je sledil sproščen ogled znamenitosti Vukovarja in kratek izlet v bližnji Ilok, kar je bila tudi odlična priložnost za druženje in zanimive pogovore s kolegi in kolegicami iz bolgarske, češke, italijanske, madžarske, makedonske, romske, ruske, srbske in ukrajinske manjšine.

Drugi dan strokovne ekscurzije je potekal v Subotici. Na sestanku s člani Hrvaškega narodnega sveta Srbije in njegovim predsednikom **Slavenom Bačićem** je bila predstavljena organiziranost hrvaške manjšine v Srbiji, kjer živi 57.900 Hrva-

tov (od tega 47.000 v Vojvodini) in 4.000 Slovencev (med njimi 1.815 v Vojvodini). Predsednik zagrebške Koordinacije **Dušan Mišković** je predstavil organiziranost manjšin v Zagrebu, kar je omogočilo primerjavo doseženih pravic v dveh državah. Sledil je sprehodu po mestnem

jedru in ogledu subotičkih kulturnih znamenitosti, tudi sinagoge in mestne hiše. Poučna pot se je nadaljevala z obiskom Palića ter istoimenskega jezera in vinske kleti pevca **Zvonka Bogdana**, končala pa v poznih nedeljskih urah v Zagrebu.

Agata Klinar Medaković

Na pokopališču v Vukovarju. V delegaciji zagrebške Koordinacije so bili tudi **Elizabeta Knorr**, vodja Sektorja za spodbujanje človekovih pravic in enakosti med spoloma, odnosi z narodnimi manjšinami in verskimi skupnostmi in razvoj civilne družbe v Zagrebu ter **Marko Torjanac** in **Dubravka Brezak Stamač**, člana odbora za narodne manjšine v zagrebški mestni skupščini. Foto: DM

Za naše knjižne molje

Povabilo k branju romana, kratkih zgodb in biografije

Ne pozabite na četrtke, ko si lahko v Slovenskem domu med 17. in 19. uro sposodite dobro knjigo. Zimo si lahko skrajšamo tudi z branjem. Tokrat ponujam tri naslove, vi pa si izberite takšno, ki je po vašem okusu.

Britanska pisateljica **Jeanette Winterson** v romanu *Teža* (Mit o Atlasu in Heraklu) premišljuje o odgovornosti, obremenjenosti in občutkih osamljenosti ter nam ponuja upanje o polnejšem življenju duha in svobode človeka. Pri tem se odmakne od

zgodbe iz grške mitologije o Atlasovi kazni in kratkotrajnem olajšanju, ko Herakles prevzame breme podpiranja sveta.

Knjigo *Jezik metuljev* galicijskega pisatelja, pesnika in novinarja **Manuela Rivasa** sestavlja 26 kratkih zgodb o odnosih med odraslim in otrokom, očetom in sinom. Posebej čustvena je zgodba z naslovom *Jezik metuljev*, čudovita in pretresljiva pripoved o odnosu med učiteljem, ki skozi ljubezen do narave splete posebno vez s prvošolčkom, njuno idilo pa prekine učiteljeva zavezanost komunistom, ki v trenutkih vojnega stanja v Španiji predstavlja zahrbtno izdajstvo domovine in tragičen konec.

Novinarka **Mojca Širok** že dolga leta

piše o Italiji, tamkajšnji politiki, papežu in cerkvi, o mafiji in njeni moči. Sprva je o tem poročala za Mladino in Radio Študent, zadnjih 15 let je novinarka RTV Slovenija. V knjigi *Zadnji rimski cesar* je opisala politični vzpon in padec **Silvia Berlusconi**, medijske manipulacije, zgodovino italijanskih političnih strank. Posebej zanimiv – in za nepoznavalce celo frapanten – je del knjige o 70. letih prejšnjega stoletja, ko je Berlusconi deloval v Sloveniji, in tam pravzaprav začel svojo medijsko pot. Soustvarjal je kakovosten športni program Televizije Koper – Capodistria ter ga tržil v Italiji.

Darija Stantić

Kako se znajti med toliko besedami!

Za tokratno številko Novega odmeva smo zbrali nekaj podatkov o slovenskem knjižnem in tiskanem bogastvu, ki je temelj naše materinščine, ter za vas poiskali bližnjice na svetovnem spletu.

Celotno knjižno in časopisno gradivo, ki ga v Sloveniji hrani 609 knjižnic, lahko raziskujete v **slovenski virtualni knjižnici**: <http://www.cobiss.si/>.

Izjemno bogastvo hrani **slovenska digitalna knjižnica**, ki jo najdete s klikom na: <https://www.dlib.si/>. Tu lahko preberete stare časopise, zveste vse o zgodovini slovenskega jezika in slovtva ter brskate po fotografijah slovenskih literarnih velikanov. **Vse slovenske besede** – skupaj jih je okoli pol milijona – so zapisane v kakšnem od slovarjev in leksikonov, ki jih povezuje spletno mesto www.fran.si.

Kako se kaj napiše prav, kako si pomagati, če odgovora ne najdete v priročnikih? Pravi odgovor je: pojdite na **spletno jezikovno svetovalnico** Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU <https://svetovalnica.zrc-sazu.si/>.

Težave s skloni, sklanjanjem ter nasploh **pregibanjem besed in besednih zvez** rešuje spletni pomočnik: <https://besana.amebis.si/pregibanje/>.

Če vas zanimajo **številke** in statistične analize o knjigah, knjižnicah, piscih in bralcih, je pravi naslov: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6615>.

Poučno in zanimivo branje o slovenskem jeziku objavlja spletno mesto <http://www.rtvsllo.si/kultura/jezikovni-spletovalec/>.

Javno rabo slovenščine opredeljuje tudi poseben zakon (<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=200486&stevilka=3841>); nad njim med drugim bdi poseben urad, in sicer Služba za slovenski jezik pri Ministrstvu za kulturo (http://www.mk.gov.si/si/delovna_podrocja/sluzba_za_slovenski_jezik/). (jpt)

//slovar
//slovenskega
//knjižnega
//jezika

eSSKJ

Številke

400.000–500.000 naj bi bilo vseh slovenskih besed.

5.000 slovenskih besed naj bi zadostovalo za branje slovenskih časopisov.

2.000 slovenskih besed je treba znati za osnovno sporazumevanje v slovenščini.

To smo mi, hrabri učenci slovenščine

Septembra se je spet začel pouk slovenskega jezika. Zbralo se nas je kar precej, nekaj tudi novih obrazov. Razveselili smo se Lare, ki je spet med nami. Po klepetu in prvi lekciji smo stopili pred fotoaparata: **Vjeran Kurent, Blaženka Vlatka Bučić, Liljana Radevska, prof. Marja Crnković, Ivona Frigelj, Valentina Šarić, Lirija Turtula, Irena Stanko in Lara Habuš (z leve)**. Učenci, ki ta dan niso bili z nami, so še: **Mateo Bučar, Tatjana Mršić in Gordana Djurdjević**. Nevidna pa je tudi **Mira Bahun**, ki je fotografirala.

MB

Ulica Josipa Kotnika

Hrvaški znanstvenik slovenskih korenin in zaljubljenec v vesolje **dr. Josip Kotnik (1923–1990)**, o katerem smo podrobneje pisali v 57. številki Novega odmeva, je v Zagrebu dobil svojo ulico.

Po Kotniku so poimenovali dotlej neimenovano cesto v Trnju, ki poteka iz smeri Ulice Josipa Marohniča proti Prisavlju, med Hypo centrom in SRC-om, v neposredni bližini HRT. Tako se je hrvaška prestolnica oddolžila spominu na elektrotehničnega inženirja in astronavskega strokovnjaka. Kotnikov žiroskop so denimo uporabili v ameriškem vesoljskem programu Apollo. Leta 1969 je komentiral prenos prvega človekovega pristanka na Luni. Napisal je knjigo Čovjek u svemiru (Človek v vesolju). Rodil se je v Plaškem, umrl je na Reki, pokopan pa je v družinski grobnici v Frankolovem v Sloveniji. Njegov sin **Zoran Kotnik** je ob robu novice o Kotnikovi ulici v Zagrebu za tokratni Novi odmev strnil razmišljanje o minljivosti in minevanju. Besedilo objavljamo v rubriki Za vsakogar nekaj. (jpt)

Prošlost u sadašnjosti

Juraj Zaninović – otac ljubljanskog zmaja i najpoznatijeg ljubljanskog mosta

Najpoznatije i najviše fotografirane figure Ljubljane svakako su zmajevi koji krase najveći secesijski most iznad Ljubljane, ali malo tko zna da je autor tog simbola glavnog grada Slovenije hrvatski arhitekt Juraj Zaninović.

Juraj (Giorgio) Zaninović rođen je 27. travnja 1876. u Splitu kao najstariji sin Antonia Zaninovića (člana austrijske ekspedicije za istraživanje Sjevernog pola 1872.-1874.) i Franke Zaninović rođ. Vučetić. Osnovno obrazovanje Juraj Zaninović započeo je u Splitu a nastavio u Trstu jer se tamo 1887. preselila cijela obitelj.

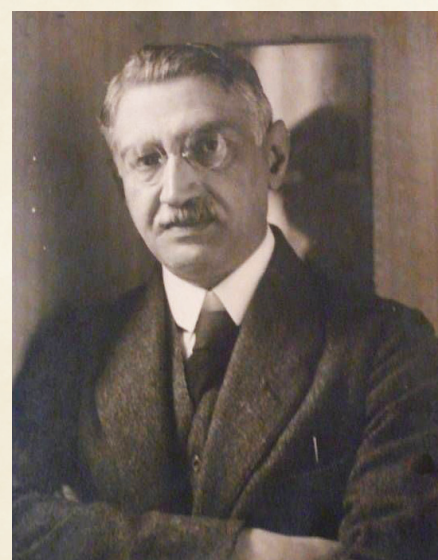
Utjecaj Wagnerove škole

Arhitekturu je studirao u Beču na Akademiji lijepih umjetnosti (Akademie der bildenden künste, Wien) 1899.-1902. kod poznatog prof. Otta Wagnera, kod kojeg se školovao i najveći slovenski arhitekt Jože Plečnik. Tijekom školovanja bio je pod snažnim utjecajem secesije ali i novih trendova u graditeljstvu. Za vrijeme studija radio je u bečkom građevinskom poduzeću *Pittel & Brausewetter*. To poduzeće bilo je jedno od tri poduzeća u Austro-Ugarskoj monarhiji koje se bavilo željezno-betonskim konstrukcijama, što je u to vrijeme predstavljalo veliku inovaciju u graditeljstvu. Osim što je imao privatno poduzeće u Trstu, od društvenih funkcija za istaknuti je da je Juraj Zaninović 1913. bio predsjednik Društva inženjera i arhitekata u Trstu.

Most u počast monarhiji

Ideja za izgradnju najpoznatijeg ljubljanskog mosta nastala je još 1888., tj.

u vrijeme pripreme obilježavanja 40-te obljetnice vladavine cara Franje Josipa I. Bez obzira što se radilo o proslavi tako važnog jubileja za monarhiju, od ideje do realizacije mosta prošlo je više desetljeća. Iako su na mostu napisane godine 1848. – 1888. most je izgrađen i pušten u promet tek u listopadu 1901. Prije izgradnje mosta trebalo je urediti korito rijeke Ljubljance, što je predstavljalo svakako dugoročan posao grada. Neopterećen i nadareni mladi arhitekt Zaninović inspiraciju za oblikovanje novog ljubljanskog mosta našao je u Nussdorfu (danas Beč); tamošnji most ukrašavaju lavovi. Zaninović je u prvoj varijanti kao glavni ukras mosta predlagao grifone. Ta ideja je odbačena jer se smatralo da će zaklanjati preglednost mosta i time ometati promet. Stoga je predložio zmajeve manje veličine. Taj je ukras postao neobično popularan, a Jubilarni most, kako se prvo zvao, vrlo brzo prozvali su zmajski. Osim zmajeva od bakra, Zaninović je oblikovao betonske obloge mosta, balustrade, kao i rasvjetu mosta. Svi ukrasi mosta izrađeni su u Beču. Svečanom otvorenju mosta prisustvovao je Zaninović zajedno s glavnim i poznatim inženjerom za mostove Josefom Melanom. Za istaknuti je da je u vrijeme puštanja u promet ljubljanskog mosta Zaninović bio star svega 25 godina.

Juraj Zaninović. Izvor: Diana Barillari, Italija

Odlazak na drugi kontinent

Do prvoga svjetskog rata Juraj Zaninović imao je dosta arhitektonskih realizacija, uglavnom stambene i industrijske zgrade u Trstu, dok su mu projekti na prostoru Hrvatske (djevojačka škola u Zadru i kazino u Hvaru) ostali nerealizirani. Za vrijeme Velikog rata projektirao je vojne hangare u Sarajevu i Mostaru, a pretpostavlja se i u Puli.

Raspad Austro-Ugarske monarhije sa završetkom prvog svjetskog rata i teška ekonomska situacija u građevinarstvu teško su pogodili nadarenog i ambicioznog arhitekta u usponu. Juraj Zaninović odlučio se za početak nove karijere na drugom kraju svijeta, u Buenos Airesu u Argentini. Južna Amerika nudila je bolje mogućnosti za realizacije u građevinarstvu. Tamo je projektirao nekoliko vila, no nije detaljnije poznato njegovo stvaralaštvo u argentinskom razdoblju. Juraj Zaninović umro je u Buenos Airesu 6. studenoga 1946. godine.

Jasenska Kranjčević

LAIBACH -- Jubiläumsbrücke mit Kopitargasse
LJUBLJANA -- Jubilejni most z Kopitarjeva ulica

Zmajski most između 1901. i 1914. godine. Izvor: razglednica Milene Žnideršič

Zmajski most danas. Foto: Denis Striković

Filmska umetnost povezala slovenske in hrvaške ustvarjalce

Sodelovanje filmskih umetnikov iz Slovenije in Hrvaške je bilo v zadnjem obdobju ne le pogosto in uspešno, ampak tudi nagrajevano; najpomembnejšo slovensko filmsko nagrado vesna je letos prejel Leon Lučev.

- Filmski prvenec bosanskega režiserja **Alena Drljevića** Moški ne jočejo, pri katerem sta bila koproducenta tudi Slovenija in Hrvaška, je na festivalu v Karlovyh Varyh 10. julija poleg posebne omembe žirije prejel tudi nagrado Europa Cinemas za najboljši evropski film.
- V letnem kinu Muzeja slovenskih filmskih igralcev v Divači je bil 14. julija na sporedu dokumentarni film Ita Rina - filmska zvezda, ki je zavrnila Hollywood v režiji **Marte Frelih**. Usoden preobrat v življenju Ite Rine (Ide Kravanja) se je zgodil v Zagrebu, ko je njene fotografije z lepotnega tekmovanja eden od lastnikov kinematografa Balkan Palace posredoval filmskemu producentu v Berlin.
- Julija se je na filmskem festivalu v Pulju zvrstilo prek 170 filmov, med njimi tudi bosansko-slovensko-hrvaški celovečerec Naše vsakdanje življenje **Ines Tanović** ter slovenski film Pojdi z mano v režiji **Igorja Šterka**, pri katerem je kot koproducent sodeloval hrvaški Kinorama, avtorja glasbe pa sta bila zagrebška producenta **Jura Ferina** in **Pavao Miholjević**.
- Avgusta so na festivalu dokumentarnega rock filma (DORF) v Primoštenu in Vinkovcih. predvajali tudi Štetje v jeseni **Marka Breclja** ter Buldožer - pljuni istini u oči režiserke **Varje Močnik**.
- V Supetru na Braču je med 10. in 12. avgustom potekal mednarodni festival igranega filma Brač Film Festival. Med sodelujočimi mladimi filmarji je bil tudi slovenski režiser **Aron Horvath**, ki se je predstavil s kratkim filmom Jogi in škatla.
- Kratki hrvaško-slovenski koprodukcijski film V modrino v režiji hrvaške režiserke **Antonete Alamat Kusijanović** in koscenaristke **Christine Lazaridi** je bil 16. avgusta nominiran za študentskega oskarja.
- Slovenski kandidat za nominacijo za tujejezičnega oskarja 2018 je septembra postal Rudar, film režiserke **Hanne Slak**. V filmu, ki sledi resnični zgodbi zasavskega rudarja **Mehmedalije Alića** ter vsebinsko poveže poveljne poboje z zločinom v Srebrenici, glavno vlogo igra **Leon Lučev**. Zanj je na festivalu slovenskega filma prejel nagrado vesna za najboljšo moško vlogo. Rudar je bil nagrajen še z vesno za najboljšo režijo in za najboljšo montažo.

Odrska umetnost

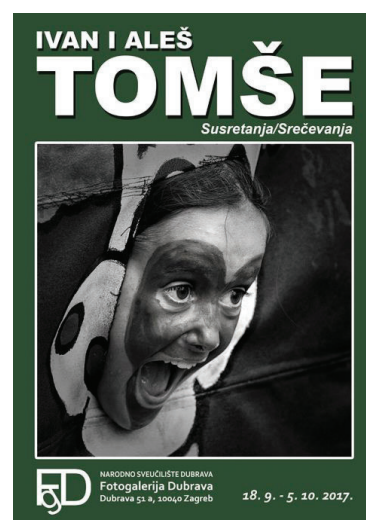
- V okviru Ljubljana festivala sta 4. julija ljubljanski operni ansambel in zagrebško gledališče Komedija združeno uprizorila opereto Kneginja Čardaša, pod vodstvom dirigenta **Veseljka**

Barešića, v režiji **Ivana Lea Lema**, koreografa **Lea Mujića** in scenografke **Vesne Režić**.

- Na odru SNG Nova Gorica je bila 23. septembra premiera komedije Barufe Carla Goldonija v režiji **Vita Tauferja**. Priredbo je napisal **Predrag Lucić**, v svojem, splitskem narečju, igralska družina pa se sporazumeva v istrskem, tako slovenskem kakor hrvaškem narečju. Krstna uprizoritev je nastala v koprodukciji z gledališči v Pulju, Trstu in Kopru.
- Drama SNG Maribor je novo sezono začela 2. oktobra s premiero brezčasnega Hamleta, ki ga bo upodobil **Jurij Drevenšek**. Igro je na oder postavil hrvaški režiser **Krešimir Dolenčić**.
- Na gledališkem festivalu Gavellovi večeri, ki je potekal med 11. in 21. oktobrom, je bila Medeja v izvedbi SNG Maribor in režiji **Oliverja Frljića** razglašena za najboljšo predstavo. **Nataša Matjašec Rošker** pa je za naslovno vlogo v zmagovalni predstavi prejela nagrado za najboljšo igralko.

Fotografija

- V spremljevalnem programu letošnjih Dubrovniških poletnih iger so v palači Sponza 24. avgusta odprli razstavo fotografij **Aljoše Rebolja** Skulpture časa; ta obsega 25 fotografij iz petih gledaliških predstav, ki jih je na Hrvaškem režiral lani preminuli Tomaž Pandur.
- V Fotogaleriji Dubrava je bila 18. septembra odprta razstava slovenskih umetnikov **Ivana** in **Aleša Tomšeta** z naslovom Susretanja / Srečevanja. Razstavo je odprl častni predsednik Fotokluba Zagreb **Vinko Šebrek**.
- V zagrebški galeriji Kranjčar so 28. septembra odprli razstavo fotografij upokojene slovenske novinarka in umetnostne zgodovinarke **Nataše Segulin**. Naslov razstave V pristanu namiguje na avtoričino vseživljenjsko povezavo s koprskim pristaniščem.

Glasba

- Poletni odri v mestu Rab so med 6. in 9. septembrom gostili nekatera od najbolj znanih regionalnih jazzovskih imen, med drugimi je nastopil tudi Big Band RTV Slovenija. Ob 70-letnici legendarnega bobnarja **Ratka Divjaka**, dolgoletnega člana Big Banda, so 7. septembra igrali najboljše aranžmaje Jožeta Privška, ki bi letos slavil svojo 80-letnico.
- V Muzeju sodobne umetnosti Istre so 21. avgusta slovenski umetniki izvedli koncert baROCKINGbach. Ob **Daliborju Miklavčiču**, ki je Bacha zaigral na vesoljskem inštrumentu s

37 pedali, so nastopili: **Mojca Jerman** in **Matej Haas** na violini, **Hana Lavrinc** na violi, **Katarina Leskovar** na violončelu, **Jošt Lampret** na kontrabasu in **Meta Pirc** na flavti.

Književnost

■ Na festivalu svetovne književnosti v Zagrebu, ki je potekal od 3. do 9. septembra, so gostili več kot 50 avtorjev iz 17 držav, med njimi slovenska pisatelja **Majo Gal Štromar** in **Aleša Štegra**. Šteger je predstavil svojo knjigo *Odpusti* (v hrvaškem

prevodu *Oprost*), **Maja Gal Štromar** pa roman *Misli name*, ko ti je lepo.

■ V kavarni *Botaničar* v Zagrebu je 19. septembra na književni tribuni gostoval odvetnik, kolumnist in pisatelj **Dino Bauk**. Pogovor ob predstavitvi njegovega romana *Konec. Znova*. je tekkel o hrepenjenju, toplini in pogubi, o povezavi glasbe in književnosti, o mladih nekoč in danes, ter o tem, ali je v ljubezni sploh prostor za razum.

Kraj. Iznova

DINO BAUK

Likovna umetnost

■ Na mednarodni koloniji *Valvasorjevih dni*, ki je potekala med 2. in 7. julijem na gradu *Bogenšperk* je sodelovala tudi **Lucija Berdin** iz Čakovca.

■ V nekdanji samostanski cerkvi *Galerije Božidarja Jakca* v *Kostanjevici na Krki* so 6. oktobra odprli razstavo *Telo - Corpus* hrvaškega kiparja **Alema Korkuta**, enega najpomembnejših hrvaških kiparjev srednje generacije.

Stanka Herak, JPt/sta

50. PIF

Nagrada tudi za ljubljanske lutkarje

Letošnji mednarodni festival gledališki lutk, ki je v Zagrebu potekal od 16. do 22. septembra, so po besedah programske vodje **Livie Kroflin** zaznamovali trije P: *Poseben*, *Petdeseti*, *PIF*. Predstave so bile zelo dobre, dvorane pa kljub dežju – polne.

V tednu festivala so se po središču mesta in tudi po Novem Zagrebu sprehajale velike in majhne lutke, klovnovi, razne živali ter mimoidoče razveseljevale in zabavale. Predstave so bile iz celega sveta: Amerike, Kitajske, Rusije in Evrope. Evropsko lutkarstvo so zastopale Norveška, Slovaška, Črna gora, Slovenija in Hrvaška, ki je bila tokrat najštevilčnejša, z udeležbo gledališč iz Zagreba, Splita, Karlovca, Reke, Osijeka in Zadra.

Iz Slovenije sta sodelovali dve gledališči. Lutkovno gledališče *Mariabor* je v predstavi *Sanje o zvezdi* prikazalo žalostno zgodbo o izgubi matere in sestre. Glavnemu liku je bilo celo življenje težko ob njuni izgubi, v tolažbo pa mu je bilo, da se bodo nekega dne zopet srečali na veliki zvezdi. Lutkovno gledališče iz Ljubljane je nastopilo s predstavo *Nekje drugje*. To je zgodba o deklici, ki preživlja vojne strahote in nasilje, zato želi oditi nekam drugam, kjer bo drugače. Predstava je zelo dobro kombinirala klasične lutkovne tehnike in moderno video tehnologijo ter bila bogato nagrajena z dolgim aplavzom publike. Tudi strokovna žirija je to opazila in predstavo nagradila. Zelo lepa

Utrinek s predstave *Nekje drugje*. Foto: Ivan Špoljarec

V času PIF-a so Zagrebčane razveseljevale velike in majhne lutke.

predstava je bila tudi *Deklici iz Leningrada*, v izvedbi ruskega lutkovnega gledališča. Spet žalostna zgodba, prikazano je leto 1941, zopet vojna.

Glavno nagrado *Milana Čučuka*, ki jo podeljuje strokovna žirija, je prejelo lutkovno gledališče iz Zadra za predstavo *Karlson s krova*, nagrado *Tiborja Sekelja* za najbolj humano sporočilo pa predstava *Som na cilome svitu* lutkovnega gledališča iz Splita. Absolutni zmagovalec letošnjega PIF-a je vsekakor gledališče iz Zadra, saj je osvojilo kar šest nagrad.

Ivanka Nikčević

Mihael Vamberger - starješina Pokupskog sokola u Karlovcu

Nakon što smo u Novom odmevu predstavljali aktivne sportaše i trenere, vraćamo se u daleku prošlost. Predstavljamo Mihaela Vambergera, zvanog Mijo, jednog od pionira sokolskog pokreta u Hrvatskoj, koji je svojim djelovanjem zadužio Karlovac.

Prof. Mihael-Mijo Vamberger 1922. godine.

Rođen je 18. rujna 1851. u Dragotin-cima kod Svetog Jurija ob Ščavnici. Njegov otac je bio zemljoradnik Jakob, a majka Helena, rođ. Lukovnjak. Osnovnu školu je polazio u Sv. Juriju i Ljutomeru, gimnaziju u Varaždinu, a diplomirao je klasičnu filologiju i filozofiju 1879 u Zagrebu, gdje je završio i tečaj stenografije kod Slovenca Antona Bezenška. Od 1879. do 1907. djelovao je kao gimnazijski profesor u Karlovcu.

Profesor i starješina

U Karlovcu je 1885. osnovan Pokupski sokol kao jedno od prvih sokolskih društava u Hrvatskoj. Dvije godine kasnije na njegovo čelo kao starješina dolazi Mijo. Pod njegovim vodstvom Pokupski sokol se znatno razvio s puno uspjeha. Članove je 1888. poveo na proslavu 25-godišnjice ljubljanskog Sokola, gdje je bio sveukupni vođa sokola iz Hrvatske. Tom je prigodom proglašen počasnim članom Sokolskog društva iz Ljubljane. Vodio je potom Pokupski sokol na po-

svetu barjaka Dolenjskom sokolu u Novo Mesto. Njegovim nastojanjem razvijen je i posvećen društveni barjak a za pokrovitelja društva uspio je pridobiti Slovenca Josipa Gorupa, pl. Slavinjskog poduzetnika i najbogatijeg stanovnika Grada Rijeke. U lipnju 1889. odstupio je s mjesta starješine jer su ga protivnici sokolstva u Karlovcu napadali pa nije htio štetiti društvu. Ostao je i dalje član Pokupskog sokola. Godine 1890. bio je njegov predstavnik na sokolskoj slavi u Celju, a godine 1891. na II. svesokolskom sletu u Pragu. Te godine dočekaao je zadarske sokole u Karlovcu i otpratio ih do Jastrebarskog na putu za Zagreb, kamo su došli pješice sve od Zadra.

Prijateljstvo sa Bučarom

Kada je u rujnu 1890. za namjesnog učitelja na Kraljevsku veliku realnu gimnaziju u Rakovac (naselje u Karlovcu) došao Franjo Bučar, petnaest godina stariji prof. Vamberger svesrdno je podržao i pomogao mlađem kolegi i sokolašu da preuzme obveze vođe a od siječnja 1891. i tajnika u Pokupskom sokolu. Neraskidiva suradnja njih dvojice nastavila se i nakon odlaska Bučara iz Karlovca u jesen 1891. Tada je došlo do zastoja u radu društva jer se i Mijo povukao iz sokolskog života.

Rad društva obnovljen je nakon deset godina, 4. lipnja 1902. Mijo Vamberger dvaput zaredom izabran je u upravni odbor. Kada je na karlovačkoj gimnaziji Ferdo Fezerinac napustio službu učitelja tjelovježbe, godine 1905. zamijenio ga je profesor Vamberger. Dvije godine kasnije odlukom Kraljevske hrvatsko-slavonsko-dalmatinske vlade dobio je premještaj u vladin Odjel za bogoštovlje i nastavu u Zagrebu. Tako je nakon 27 godina napustio Karlovac. Sa karlovačke željezničke postaje ispratilo ga je mnoštvo sokola, građana i učenika, a Hrvatski sokol u Karlovcu 24. veljače 1907. izabrao ga je za počasnog člana društva.

Druga ljubav: stenografija

Mihael - Mijo Vamberger umirovljen je 1914. u Zagrebu. Bio je član i doživotni predsjednik Hrvatskog stenografskog društva u Zagrebu i dopisni član stenografskog društva u Beču. Objavio je veliki broj radova sa područja stenografije a u mladosti je pisao kratku prozu. Preminuo je u 79. godini života 11. srpnja 1930. u Župnom dvoru Rečica kraj Karlovca prilikom posjete lokalnom župniku. Pokopan je na gradskom groblju Mirogoj u Zagrebu.

Eduard Hemar

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

- ☛ **1. november** – Vsi sveti
Če vse svete namaka, debel sneg nas čaka.
- ☛ **6. november** - Lenart
Če je na Lenarta grdo, bo do božiča tako.
- ☛ **11. november** – Martin
Če Martin sonce ima, huda zima rada prikrevsa.
- ☛ **19. november** – Elizabeta
Elizabeta lahko že na belem konju prijezdi.
- ☛ **30. november** – Andrej
Snega Andrej naj bo suh, da pozimi raste kruh.

Irena razmišlja

O ratkakah ali Lepota je v očeh opazovalca

Pred dnevi sem prišla do svojega parkiranega avtomobila in opazila, da so z njega izginili kolesni pokrovi ali po domače ratkape. Najprej sem bila presenečena, nato ogorčena in na koncu žalostna. Avto je star, prav tako so bile stare tudi ratkape, niso bile nič posebnega, nič kvalitetnega in dragega, vendar so bile MOJE.

Kdo je bil tako predrzen in pravzaprav skromen, da je ukradel prav te ratkape, ki niso bile nič posebnega, ko pa so okrog in okrog parkirani mnogo lepši, mnogo dražji, mnogo mlajši avtomobili z mnogo lepšimi in dražjimi ratkapami. Šanse, da bi jih ob pomoči policije dobila

nazaj, so tako majhne, da vsega skupaj nisem niti prijavila. In sedaj se vozim brez njih, vidi se, da so kolesa stara in zarjavela. Ker so bile doslej v mojem življenju ratkape na zadnjem mestu, o njih pravzaprav nisem vedela nič, sedaj pa vem, da je njihova edina funkcija okraševanje, lepo-

ta. Ratkape ne prispevajo niti k bolj varni vožnji niti k zaščiti, ne vplivajo na hitrost, torej, z njimi ali brez njih so funkcije avtomobila enake.

Zdaj mi vsi svetujejo, naj kupim nove. Seveda jih bom kupila, vendar je to postopek. Ne morem samo iti v prvo trgovino

O minevanju in smislu

Mobilni telefoni. Tišina. Nihče ne govori z nikomer.

Vstopim v zagrebški tramvaj. Tišina. Potniki gledajo v mobilne telefone. Spomnil sem se na opozorilo Očeta Pia, ki je govoril, da se je treba izogibati ekranu, da moramo čim manj gledati vanj, pa čeprav v njegovem času tega pojava sploh še ni bilo.

Ljudje imajo slušalke v ušesih, poslušajo glasbo z mobilnega telefona. Nihče ne govori z nikomer. Slišati je le tišino. Enako je na avtobusu, ki vozi z obračališča. Tišina. Nihče ne govori z nikomer. Razmišljam, kaj se dogaja z njihovimi dušami. Kako jih mobilni telefoni odtujujejo od drugih ljudi, okolja, kako ne opazijo življenja okoli sebe. Troedini Bog je povsod, a ga zaradi mobitelov ne opazijo. Če jih kaj zanima, le odtipkajo besedo v spletni iskalnik in dobijo programiran odgovor. Te odgovore je nekdo napisal, uporabniki pa vse prebrano jemljejo kot resnico, a resnica je Troedini Bog, v Evangeliju imamo vse odgovore.

Molk na bojišču, v taborišču...

Razmišljanje me spomni na računalniški center, kjer sem delal pred vojno. Tihega brnenja računalnikov za obdelavo podatkov nismo slišali, ker smo bili navajeni na ta zvok, vendar pa bi občutili tišino, ki bi nastala po izklopu računalnikov. Razmišljanje me spomni tudi na tišino na bojišču, ko prenehajo kanonada topov in rafali strelav. Ta tišina je grozljiva. Človek jo čuti, ko se mu prikrade od zadaj, stalno se obrača okrog sebe, da si ohrani življenje. Boji se te tišine, ki zlovesče pomeni, da še ni konec, da bo vsak trenutek prekinjena. Potem pa - tišina v taborišču, ko je čas za spanje. Zašepeta, da lahko vsak trenutek pridejo mučitelji in prekinejo tišino strahu, obupa in brezupa. Zaspis in sanjaš, da si doma z družino. Sanje

so tako resnične, da je prebujanje šok, tišina pa nočna mora, ki te prime za grlo ... V tišini so nas po zamenjavi izpustili v centru Zagreba, nihče nas ni pričakal, sami smo tiho odšli domov. Samo tišina.

Tišina, ki izžareva Božjo milost, tišina, ki zdravi

Sedim v zagrebški katedrali, blizu groba blaženega kardinala Alojzija Stepinca. Tišina je tukaj zdravilo. V bogastvu Božje tišine z vsem svojim bitjem občutim navzočnost Boga, nepopisno srečo. Blaženost tišine. Brez besed molim, kakor je kardinal molil v tišini zapora in hišnega pripora v Krašiću. Zdaj sva skupaj v Božji tišini, združena v blaženosti, brez izgovorjenih besed. Tako se govori z Bogom, angeli, svetniki; samo misli se v obliki slik prikazujejo kot pogovor. Molim za zdravje. V tišini me Troedini Bog hipoma ozdravi, misli pa me odpeljejo v tišino pokopališča v Frankolovem pri Celju v Sloveniji.

Tišina pokopališča v Frankolovem

Majhno pokopališče v vasi Frankolovo, kjer v družinski grobnici počivajo moji predniki. Zadnji je bil pokopan moj oče, katerega bronasti doprsni kip krasi to pokopališče. Mrtev je zapustil Hrvaško, ker tam zanj ni bilo miru in tišine. Tukaj mirno spi skupaj z mojim dedkom in pradedkom. Zrak, ki ga tam diham je drugačen, v Sloveniji sem Svoboden. Slovenija je tako blizu, a tako daleč. Tišina, bližina cerkve. Molitev nas naredi kot celoto, takrat smo del vsega, vsakega kamna, vsake rastlina in hriba, vsakega potoka in reke, pa tudi če samo v molitvi, lepih mislih in neberljivih slikah. Lepa Slovenija, veselim se smrti, saj bom le takrat popolno tvoj, ko me bodo pokopali na pokopališču v Frankolovem, da bom počival v blaženi tišini, do takrat pa so pred mano le muke na Hrvaškem.

Zoran Kotnik

in kupiti štiri ratkape. Ne, najprej se moram odločiti, kje, kaj in kakšne. Z zavistjo si ogledujem ratkape na drugih vozilih. Koliko vrst, kakšne oblike, barve, svetleče, mat, enostavne, baročne.... Videla sem samo eno vozilo, ki ni imelo teh pokrovov,

verjetno so bili prav tako ukradeni. Začutila sem kanček veselja in solidarnosti, torej le nisem edina, ki je ostala brez njih. Po tem uvodu pa k tistemu, o čemer razmišljam. Torej, vsi mi priporočajo, naj kupim neke poceni, pa vendar lepe ratkape.

Lepe? Kako lepe? Katere ratkape so lepe in katere niso? Kaj je tisto, kar prispeva, da je nekaj lepo ali pa ne? Mislim, da besede »lep« sploh ne bi smeli uporabljati za nežive predmete. Predmeti so lahko uporabni ali neuporabni, koristni ali nekoristni, dragi ali poceni, potrebni ali nepotrebni, kičasti (na primer mobiteli z briljanti) ali pa ne..., lepi ali grdi, to pa ne morejo biti. Lepi so lahko le ljudje, pa še to bi bil lahko predmet obširne debate. Sicer pa, saj je vseeno, kupila bom najcenejše, da si eventualni bodoči lopov ne bo preveč opomogel.

Irena Pavlović

Ne pozabimo slovenskih jedi

Ljubezen gre skozi želodec: po Prekmursko

Pokrajina, ki se nahaja na skrajnem severovzhodu naše dežele in na zemljevidu zglada kot kokošja glava. To je Prekmurje. Zeleno, lepo in bogato z dobrotami. Kdo ne pozna prekmurske gibanice, bograča ali bujte repe? Poskusite sami in – dober tek!

Bujta repa

Potrebujemo: 1 kg kisle repe, 500 g svinskih mesnatih svežih kosti, 60 g prosene kaše, žlico svinske masti, čebulo, 2 stroka česna, žlico moke in mlete paprike, lovorjev list, nekaj zrn popra in sol.

Priprava: V lonec z vodo damo repo, kosti in lovor, poper, sol, strt česen. Ko je na pol kuhano, dodamo kašo in pustimo, da se skuha (al dente). Iz masti, sesekljane čebule in mlete paprike naredimo svetlo prežganje in ga vlijemo v repo. S kosti oberemo meso in ga vrnemo v repo. Dobro premešamo, po okusu dosolimo ali dolijemo vode, če je pregosto. Pustimo, da prevre in jed je gotova. Zraven se priležejo krvavice, saj se bujta repa običajno pripravi za koline.

Ajdova zlivanka z bučnim oljem in ocvirki

Potrebujemo: 3 dl mleka, 1 jajce, 10 žlic ajdove moke, 0,3 ml bučnega olja, sol, ščepec sladkorja in ocvirke (po želji).

Priprava: Stepenemu jajcu dodamo mleko, moko, sol, sladkor in dobro premešamo. Na koncu dodamo malo bučnega olja in testo vlijemo v namaščen pekač. Enakomerno potresemo z ocvirki in pečemo dobrih 10 minut na 200 stopinjah. Ko je zlivanka pečena, jo pokapamo s preostalim bučnim oljem, razrezano pa lahko namažemo s kisló smetano ali pusto skuto.

Juha z jurčki in ajdovo kašo

Potrebujemo: 10 dag suhih gob (jurčkov), mast, 2 krompirja, 1 čebulo, 2 stroka česna, 500 g ajdove kaše, lovorjev list, sol, poper, kisló smetano, majaron, kis po okusu.

Priprava: Suhe gobe namočimo v vodi. Skuhamo kašo. V soljeno vodo stresemo na kocke narezan krompir, odcejene gobe, začimbe. Ko je krompir kuhan, pripravimo prežganje: na masti prepražimo sesekljano čebulo, ko zarumeni, dodamo žlico moke in strt česen, dolijemo malo vode, premešamo in damo v juho. Primešamo kašo in pustimo, da še malo prevre. Postrežemo s kisló smetano ali kisom.

Ivanka Nikčević

25
ZVEZA
SAVEZ LET

